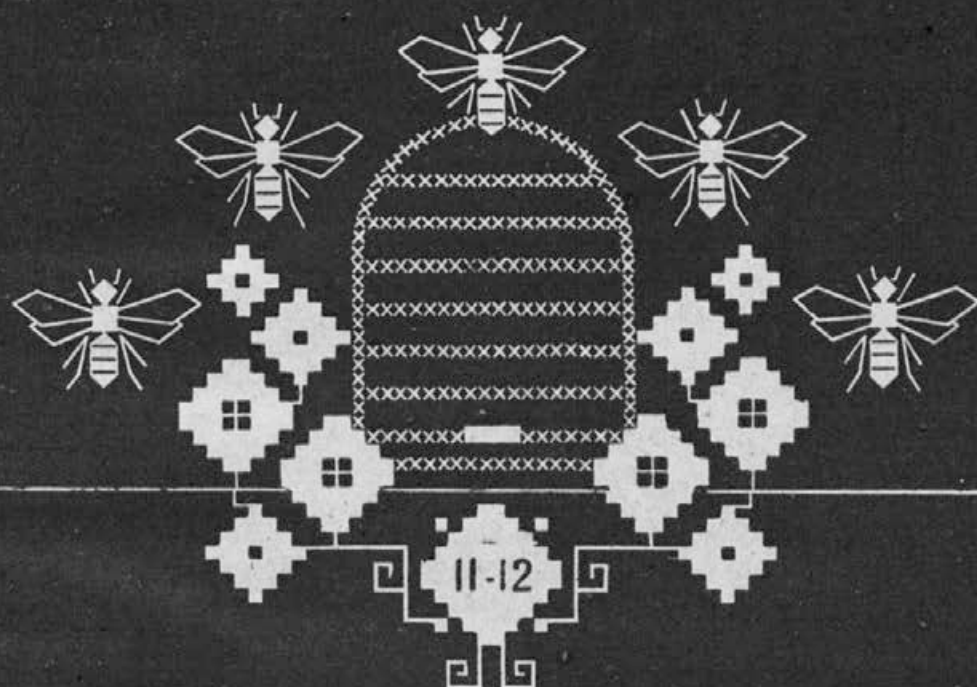

1954

SLOVENSKI
ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV
ZA SLOVENIJO

Št. 11—12

LJUBLJANA, 1. DECEMBRA 1954 LETNIK XVI.

VSEBINA

S. Raič: Prezimovanje v medišču	257
Dr. Leon Kocjan: Gospodarska nujnost zdrav- ljenja nose mavosti	260
P. Močnik: Nosemak	264
Prbov: Letošnja paša v Liki	266
F. Vodnik: Enoletni čišljak	271
Ivan Žunko: Zakaj žepek letos ni medil	275
C. K.: Zložljiva nosilnica	275
St. Lončarevič: Moji vtisi iz Danske	277
Rado Ličan: Gost iz Anglije	282
Jože Stabej: Stari zapisi o čebelah in čebe- larstvu	286
Vlado Rojec: Zakaj se čebele med prevozom zaduše	288

OPAZOVALNICE:

Dr. Vital Manohin: Kakšna bo zima 1954—1955	293
Poročilo za september in oktober	294

OSMRTNICE:

Tone Račič, Adolf Arko	296
----------------------------------	-----

POSVETOVALNICA:

Odgovora na 16. in 18. vprašanje. — Vpraša- nje: Nenavaden pojav. Zakaj pri nas japonske sofore ne cveto	298
--	-----

MALI KRUHEK:

Dve matici v eni družini. Tudi žaganje pride prav. Krpanje satov. Kako jeseni posušimo sate. Synpon. Nylon nogavice. Čebele vzdržujejo amerikanskega visokošolca	300
---	-----

NAŠA ORGANIZACIJA:

Dopisi: Poučni sestanki čebelarjev v Sodražici. Čebelarska družina Vel. Lašče. Čebelarski tečaj	302
--	-----

NA OVITKU:

Ali je to stanovska zavest? Obvestila Zveze
in oglasi.

List izhaja v začetku vsakega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev«
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani. Odgo-
vorni urednik Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in ino-
zemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Številka čekovnega računa pri
Narodni banki v Ljubljani: 601-T-298.

PREZIMOVANJE V MEDIŠČU

S. RAIC

Glede na Robidov članek v zadnji številki Slov. čebelarja nekaj besed v prid prezimovanju v medišču!

Odkrito priznam, da sem bil tudi jaz dolgo časa nasprotnik takega prezimovanja; zakaj, ne vem, iz izkušnje prav gotovo ne, ker tako nisem nikoli prezimoval. Zdelo se mi je pač, da ne more biti dobro, če drugi tako pravijo. Takih teoretičnih nasprotnikov prezimovanja v medišču brez izkušnje je verjetno še mnogo.

Kaj me je prignalo do tega, da sem začel prezimovati v medišču? Med vojno sem prišel ob omaro za shranjevanje satja. Res pa se mi je že prej zamerilo žveplanje v omari, ker so mi mnogokrat zaradi žvepljenih plinov popokale žice v satnikih, kjer so bile proste, izven satja. O tem škodljivemu delovanju žvepla sem že pred vojno pisal v našem listu. Zato priporočam vsem namesto žvepla paradiklorbencol.

Ni mi torej ostalo nič drugega, kot da sem poskusil s prezimovanjem v medišču. Opravil sem to delo popolnoma enostavno, ne meneč se za razne umetnije, ki sem jih bral v Slov. čebelarju.

Ko sem jeseni vse družine že uredil za zimo in jih napital, sem matične rešetke odmaknil le za debelino prstov od sprednje stene in jih

pokril z deščicami. Nekateri vstavljajo med matično rešetko in sprednjo steno zagozdico, ker se boje, da ne bi rešetka na kak način zdrknila do sprednje stene in zaprla medišče. Meni se brez te zagozdice ni to nikoli zgodilo. Nato sem vse sate iz plodišča s čebelami vred v istem redu predstavil v medišče. Kar je čebel ostalo v plodišču, so se kmalu preselile k matici v medišče. Nikoli se mi ni nobena družina vrnila v plodišče, ker sem pazil, da sem predstavil tudi matico. Tega preseljevanja ne smemo opraviti prepozno; čebele morajo še vedno izletavati, tako se hitro uživijo v svoj novi položaj. Prazne in iztočene sate in kar je bilo še medenih za spomladansko rezervo, sem zložil v plodišče. Dokler je še dovolj toplo, jih čebele neprestano kontrolirajo.

Izprva sem v tretji, zgornji vrsti prezimoval čebele v plodišču, ker sem se bal, da bi jim bilo v medišču premrzlo. To sem lahko storil, ker sem vsako leto neizprosno odstranil 90 starih — imel sem 10 družin v eni vrsti — in količkaj nepravilno izdelanih satov, držeč se načela, da je *lepo izdelano in ne prestaro satje ponos naprednega čebelarja*. Poskusil sem pa sčasoma prezimovati v medišču tudi v zgornji vrsti. Pokril sem panje zgoraj s papirjem, nato še z deskami in otavo; družine so prezimile prav tako ugodno kakor v drugi in prvi vrsti.

Čebele se kaj hitro navadijo, da lezejo po sprednji steni do spodnjega žrela in se po njej vračajo naravnost v medišče. Nikoli se mi ni še zgodilo, da bi se ozka reža med rešetko in sprednjo steno zamašila z mrtvicami. Nasprotno! Ugotovil sem, da je pri tem načinu prezimovanja mrtvic zelo malo. Tudi drobirja najdem spomladi vedno le malenkost v medišču. Vse to morda zaradi tega, ker pridejo čebele ob spomladanskem razvoju v medišču prej do »dna« na matični rešetki, kakor v plodišču, kjer je precejšen razmak do dna, ki je poleg tega še hladen. Pri prezimovanju v medišču čebele torej prej odstranijo večino mrtvic in drobirja, tako da ostane vsega tega do prvega pregleda prav malo v panjih.

Zgornje žrelo mora seveda biti dobro zaprto. Pri novejših panjih ne smemo pozabiti, da temeljito zapažimo gornjo ventilacijo na sprednji strani, sicer bi bil prepih.

Velika prednost prezimovanja v medišču je v tem, da čebel ne moti zimsko ali zgodnje spomladansko sonce, ki jih iz plodišča večkrat izvabi v mrzlo prirodo ter v gotovo smrt. Tudi veter ne more do čebel, če je še tako močan. Toplota nima kam uhajati ter se drži na isti višini, morebitni glasovi, ki jih povzročajo ptice s trkanjem ali skakljanjem po bradi, prihajajo že zelo oslabljeni do čebel, če sploh pridejo.

Znano je nadalje, da je topli, suhi zrak lažji od vlažnega. Iz medišča pada torej zrak, kar ga je vlažnega in pokvarjenega, v plodišče, od tam gre ven skozi žrelo, ki je zaradi zračenja lahko brez nevarnosti popolnoma odprto.

Odkar prezimujem v medišču, še nisem imel vlažnih ali celo plesnivih satov, če so po pitanju mogli vsi vodni hlapi neovirano iz panjev, to je, če jih po pitanju nisem prezgodaj zapažil.

Kadar spomladi prestavljam, delam to prav tako kakor pri zazimovanju, samo v nasprotni smeri. Da, še bolj preprosto je! Ko se namreč čebele v medišču primerno razmnože in jim postaja tesno, se začnejo skozi režo širiti na sate v plodišču. Niso torej tako kmalu na tesnem, kakor pri prezimovanju v plodišču. Raje se širijo iz medišča v plodišče kakor obratno, če spomladi brez prestavljanja zalege iz plodišča v medišče prazne sate le nastavimo.

Kadar končno prestavimo tudi matico v plodišče, moramo rešetko previdno potisniti do sprednje stene. To delamo zelo počasi, sicer bi strli preveč čebel.

Ker je matična rešetka pri prezimovanju zelo malo odmaknjena od sprednje stene, slamnico lahko neovirano vložimo za okenci. Jaz sem celo popolnoma zimsko zapažene čebele prevažal v zgodnjo spomladansko pašo. Zaprl sem le žrelca z luknjičastimi zapahi in panji so bili že pripravljeni za prevoz. Koliko je vredno to, če vzamemo s seboj vse satje takoj in ga ni treba nositi ali prevažati k čebelam šele takrat, ko ga potrebujemo za prestavljanje.

Vešče mi satov v plodišču še nikoli niso napadle, ker jih čebele varujejo in očistijo, še preden se spomladi pojavijo te škodljivke.

Načelno sem nasprotnik vseh kompliciranih naprav pri čebelah. Izmišljujejo si jih navadno čebelarji z majhnim številom panjev in taki, ki ne prevažajo. Ti imajo dovolj časa za igrakanje; vsak hoče biti izumitelj kakega novega »patenta«. Zoprna mi je torej dvojna ločilna deska,* v plodišče vrinjena pokončna deska in tudi dvojno dno. Odo-bravam le pregradno desko, ki z njo jeseni utesnjujemo prevelik prazen prostor, če zaseda družina manj kakor 6 satov. Čim preprostejše je naše delo pri čebelah, tem manj sitnosti nam povzroča.

Prezimovanja v medišču se je oprijelo po mojem priporočilu že več čebelarjev. Mnogi so se zanj odločili sami, vsi pa mi zatrjujejo, da so z njim zelo zadovoljni.

* Izraz »matična rešetka« se mi ne zdi pravilen, ker je »rešetka« le del okvira, ki loči medišče od plodišča.

GOSPODARSKA NUJNOST ZDRAVLJENJA NOSEMAVOSTI

DR. LEON KOCJAN

Pojavljanje nose mavosti in škoda zavoljo okuženja čebeljih družin

Ne samo pri nas, temveč tudi v ostalih evropskih državah je bilo to leto izrazito nose mavo. Izgube čebeljih družin so bile ponekod katastrofalne.

Na podlagi večletnega raziskovanja poroča dr. H. Gontarski v članku, posvečenem dr. Zandru, da je v Nemčiji v normalnih letih (v letih ugodnega prezimovanja in ranega razvoja družin spomladi) vedno okuženih s paraziti nose me okoli 10 % čebeljih družin. *V izrazito nose mavih letih pa se to okuženje znatno poveča (1950).* V takšnih letih se poveča tudi škoda, ki jo ceni v normalnih letih na 1,5 milijona mark. Kako je z nose mavostjo pri nas v Sloveniji, sem poročal že v prejšnji številki Slovenskega čebelarja, dr. Ruttner pa pravi v časopisu »Avstrijski čebelar«, da moramo po vseh poročilih sklepati, da je nose mavost v Združenih državah Amerike še mnogo bolj nevarna kužna bolezen čebel kot pri nas v Evropi. Doktor C. Farrar piše v American Bee Journal-u februarja 1954, da je našel z nose mavostjo okuženih okoli 25 % vseh narejenih rojev (paketnih čebel), ki so jih čebelarji iz južnih držav poslali spomladi na sever.

V izrazito nose mavih letih nastaja škoda ne samo zaradi zmanjšanja donosa, temveč tudi zaradi nenadomestljivih izgub, ko skoraj celi čebelnjaki z dragocenim vzrejenim materialom vred podležejo okužbam. Poleg pašnih čebel izgubimo tudi skozi leta in leta s težavo selekcionirano dobro pleme čebel.

Če ne bomo upoštevali vseh sredstev, ki so nam v boju proti nose mi na razpolago, in če bomo podcenjevali nevarnost širjenja nose mavosti, se nam bo to kaj kmalu maščevalo. Prepozno bomo dodobra spoznali bolezen, ki nam je v zadnjih letih uničila že precej čebeljih družin.

Napredek znanosti prehiteva naše dosedanje zastarele načine preprečevanja škode, ki nastaja zavoljo čebeljih bolezni

Preden bom opisal nova zdravila in njih uporabo, se mi zdi potrebno naglasiti, da je v zadnjih letih znanost v pogledu zatiranja in spoznavanja čebeljih bolezni napravila hiter in velik korak naprej. Komaj je preteklo nekaj mescev, odkar so naši čebelarji čitali v članku »Boj nose mi!« opozorilo: »Zapomnimo si, da zdravil, ki bi preprečevala ali

ozdravila nose mavost ni!«, jim že lahko sporočimo, da obstoje zanesljiva zdravila, ki delujejo parazitocidno tudi na trose nose me, to se pravi, zdravila, ki trose nose me uničijo! Če je temu tako, potem je dolžnost vseh pravih čebelarjev, da nastopijo proti nose mi z novim orožjem, da zdravila uporabljajo in jih povsod priporočajo. Ne zakrivajmo si oči in ne utvarjamo si, da nose mavosti pri nas ni. Ker nismo pošiljali čebel v preiskavo, bolezn i pač nismo odkrili, a bi lahko njen obstoj potrdili, če bi to storili. Tudi to je eden od vzrokov, da se nose mavost širi. »Le prečesto valijo čebelarji vso krivdo, če čebe le zbolijo, na mano«, čitamo dalje v prej omenjenem članku. Naši opazovalci so poročali v letošnjem izrazito nose mavem letu o vseh mogočih vzrokih umiranja čebel, da bi bila lahko temu vzrok nose mavost, pa se ni nihče spomnil. Ker je letošnja prva številka Slovenskega čebelarja prinesla nekaj več o nose mavosti, smo slišali celo zasmehljivo kritiko čebelarja, da je ta številka nose mava. Zdi pa se mi, da bi moralo iziti še več »nose mavih« številk, kajti le z neprestanim opozarjanjem na nevarnost te bolezni bomo napravili čebelarje dovolj čuječe. Res je, da se da tudi s predavanji v tem pogledu marsikaj doseči, toda s predavanji, pri katerih obravnava predavatelj na splošno čebelje bolezni, ne da bi se spuščal v podrobnosti posameznih bolezni, je praktično čebelarjem kaj malo pomagano. Važno je tudi, da je predavatelj o čebeljih boleznih dobro poučen in vedno na tekočem. Danes je že marsikaj zastarelo, kar je bilo morda še pred kratkim aktualno. Naj omenim na primer samo ugotovitve o spomladanskem dražilnem krmljenju čebel, ki so ga v Nemčiji iz higienskih in kužnih vidikov zelo priporočali. H. Gontarski, ki je iznašel tudi novo zdravilo za zdravljenje nose mavosti, je ugotovil, da je v vseh družinah, ki so bile spomladi močno okužene z nose mo, po dražilnem krmljenju število okuženih čebel naraslo. O širjenju nose mavosti z narejenimi roji (paketnimi čebelami), ki so jih Američani pošiljali z juga na sever, poroča tudi dr. Farrar. Dosedanje mnenje, ki ga najdemo v vseh knjigah, da spomladansko dražilno krmljenje preprečuje širjenje nose mavosti, ker se pri tem stare okužene čebe le obrabijo in umrjejo, je bilo zmotno. Ta način preprečevanja nose mavosti je prišel le v sili v poštev, dokler nismo poznali zdravila. Če bomo torej hoteli imeti spomladi močne družine in sploh za pašo pripravljene, bomo morali sladkorni raztopini dodati tudi zdravilo, ki povzročitelje nose mavosti uničuje. Kot tako zdravilo se je posebno izkazal antibiotik fumagilin. Američani so ga postavili na trg pod imenom *fumidil B*. Letos pa so v Nemčiji pričeli priporočati lastno zdravilo *nosemak*.

Čas in način zdravljenja

Nosemave družine lahko zdravimo s temi sredstvi spomladi ali kasno jeseni v zvezi z dražilnim ali dopolnilnim krmljenjem. Včasih, ko ni paše, se zdravljenje tudi v poznem poletju obnese. Zdravil torej ne bomo uporabljali v času dobre spomladanske ali poletne paše.

Bistveno važno je, da zdravimo hkrati vse družine, kolikor jih je v čebelnjaku, ker lahko zaidejo bolne čebele iz nezdravljenih panjev v zdravljenje in jih znova okužijo. Zdravljenje samo posameznih panjev bi imelo dvomljiv uspeh. V posebno močno okuženih čebelnjakih je treba zdravljenje ponoviti, ker moramo računati, da se na onesnaženih satih in na medu še vedno zadržujejo trosi noseme. Pomislimo na primer na ugotovitev, da se je trosom noseme, ki so bili raztreseni po medu, pri sobni temperaturi zmanjšala moč okužbe šele po 312 dneh. Če smo prvič zdravili jeseni, bomo zdravljenje ponovili spomladi, med prezimovanjem pa bomo sumljive mrtvice poslali na mikroskopski pregled.

Ameriško zdravilo *Veterinary fumidil B* je topljiva kemična snov fumagilina. Odmerek, ki je potreben za zdravljenje ene same družine, stane danes od 50 centov do enega dolarja, ne glede na to, da ga je treba uporabljati v sladkorni raztopini 2 : 1 (dva dela sladkorja na en del vode), kar zdravljenje občutno podraži. Ne pozabimo tudi, da moramo zdraviti vse družine naenkrat. Sedaj pa izračunajte, koliko bi stalo zdravljenje v kakem obsežnejšem čebelnjaku. Seveda lahko pričakujemo, da se bo zdravilo sčasoma pocenilo, kot so se pocenili penicilin, streptomycin in drugi antibiotiki, ki so bili spočetka prav tako dragi. No, za nas bo prišlo šele tedaj v poštev. Zato ga sedaj samo omenjam.

Ker je nemško zdravilo noseimak cenejše od ameriškega fumidila B, poleg tega pa je način čebelarjenja v Nemčiji podoben našemu, naj spregovorim nekaj več o uporabi nosemaka.

Kako bomo spomladi zdravilno krmili z nosemakom

Zdravilo nosemak so začeli spomladi l. 1954 izdelovati tovarniško v obliki tablet, ki so podobne aspirinskim ali piramidonskim tabletam. Ko so nosemak predelali v tablete, so ga takoj izročili v uporabo, ne da bi ga prej preizkusili, kako deluje na čebele. Kasneje pa so ugotovili, da so tablete nekoliko prešibke.

Obrnil sem se na H. Gontarskega, ki je po več letih vztrajnega dela s sodelovanjem drugih strokovnjakov našel to zdravilo, za vso strokovno literaturo o nosemaku. Takoj mi jo je poslal, poleg tega pa še brezplačno nekaj originalnega praška v zavoječkih po 30 miligramov v poizkusne namene. Hkrati me je naprosil, naj našim čebelarjem priporočim

uporabo ene tablete tovarniškega nosebaka na $\frac{3}{4}$ litra sladkorne raztopine in ne na en liter, kot je navedeno v navodilih. Za pripravo treh litrov zdravilne raztopine so torej potrebne štiri tablete. Ta raztopina pa nikakor ne sme priti v dotiko s kovino, ker bi se zdravilo z njo spojilo in bi bil uspeh zdravljenja ničev. Zdravilno sladkorno raztopino smemo pokladati samo v steklenih, porcelanastih ali glinastih pitalnikih, nikakor pa ne v pločevinastih. Navodilo lesenih pitalnikov sicer ne omenja, toda ker so ti pri nas mnogokje v rabi, nameravamo spomladi l. 1955 nekatere zanesljivo nosekave družine krmiti v poizkusne namene v naših lesenitnih pitalnikih.

Sredstva za nabavo zdravila sta nakazala Veterinarska inšpekcija Sekretariata za gospodarstvo LRS in Zveza čebelarских društev. Nosemak bo za spomladansko zdravilno krmljenje na uporabo čebelarjem v nekatereh krajih, kjer že zdaj kontroliramo zdravstveno stanje čebel. Po končanem zdravljenju bomo družine zopet kontrolirali, da tako prepričamo čebelarje o nujnosti zdravljenja nosekavosti in možnosti zboljšanja čebelarских uspehov s takim zdravljenjem. Pri tem bomo tablete najprej razpustili v manjši količini čiste tople vode, nato pa ta koncentrat zamešali v pripravljeno sladkorno raztopino. Če raztopimo tablete po navodilu, znaša stopnja razredčenosti tega zdravila 1 : 40.000. Zdravilno sredstvo je čebelam neškodljivo, če jim ga pokladamo v predpisani razredčitvi in količini. Ko so preiskali med po krmljenju, v njem zdravila niso našli, če so zdravili družine jeseni; če pa so jih zdravili spomladi v neprimernem času za zdravljenje, to se pravi, v času dobre paše, so v medu našli le neznatne količine zdravila. Te poizkuse in preiskave so napravili z dvojno koncentracijo zdravila v sladkorni raztopini in z dvojno količino zdravilne raztopine na družino, po podatkih Gontarskega s 5 litri.

Zdravilo dajemo tako, da krmimo vsako družino tri večere zapored s pol litra zdravilne sladkorne raztopine in nato vsak drugi dan 6 krat še s četrt litra. Družina prejme torej tri litre zdravilne sladkorne raztopine. Zdravilo pa ni uporabno za razkuževanje satov in drugih predmetov, na katerih so trosi nosekave. Tablete uporabljaj samo za napravljanje zdravilne sladkorne raztopine! Za razkuževanje priporoča Gontarski dvoprocentno sodo in ne desetprocentne, kot smo jo doslej priporočali. Po zanesljivih najnovejših raziskovanjih dosežemo z manjšo koncentracijo isti uspeh.

Končno lahko rečem, da se povečini vsi naši čebelarji, s katerimi sem razpravljal o nosekavosti, močno zanimajo za zdravljenje te bolezni. Menim, da bi bilo potrebno, kakor sem že svetoval za pršičavost, misliti na to, kako bi začeli tudi za nosekavost izdelovati zdravilo doma.

NOSEMAK

P. MOČNIK

Uspešnega zdravila za nosestavost do sedaj nismo poznali, četudi ni manjkalo poizkusov, da bi našli sredstvo proti tej bolezni. Kaj vse se je priporočalo: kuhinjska sol, Glauberjeva sol, česen, živalsko oglje, hipermangan, tanin, encianov čaj, kinin ter razni drugi kemični preparati. Toda vsa ta sredstva niso stanja prav nič zboljšala, kvečjemu nadlogo še povečala.

H. Gontarski, vodja Inštituta za čebelarstvo v Oberurslu v Zahodni Nemčiji, je po dolgoletnih preiskavah in poskusih končno našel uspešno sredstvo za zatiranje noseme. S tem sredstvom je mogoče za nosestavostjo obolele čebelje družine v štirinajstih dneh ozdraviti. Sredstvo izdeluje tvrdka Heinrich Mack v Illertissnu na Bavarskem in ga razpečava pod tržnim imenom *nosemak*.

To zdravilo so istočasno preizkusili na čebelarskih inštitutih Freiburg, Erlangen, Marburg, Münster, Celle in Bad Segeberg v letih 1951, 1952 in 1953. Zanimive podatke o tem je objavil H. Gontarski v osmi številki lista »Deutsche Bienenwirtschaft«. Članek* je posvečen profesorju dr. Zandru. Na vseh inštitutih so postopali enotno. Čebelje družine so razdelili na tri skupine po pet družin. Prvo skupino so krmili s sladkorno raztopino, ki ji je bil primešan *nosemak*, drugo z enako količino *sladkorne raztopine* brez nosebaka, tretje pa sploh niso krmili; druga in tretja skupina sta bili za kontrolo prve.

Uspehi pri *pomladanskem* zatiranju na VI. preizkuševališču l. 1952:

Čebelja družina	Število nosestavih čebel pred zdravljenjem	Število nosestavih čebel po zdravljenju
Panj št. 6	52 %	4 %
Panj št. 9	12 %	0 %
Panj št. 7	16 %	0 %
Panj št. 2	44 %	0 %
Panj št. 13	60 %	0 %

Družine, ki so jih krmili samo s sladkorno vodo, so *ostale bolne*, pri nekaterih se je procent obolelih celo *podvojil*. Zelo zanimiva ugotovitev!

Oglejmo si še uspehe *jesenskega zdravljenja*! Na preiskovalni postaji I. so na mrtvih čebelah ugotovili naslednje:

* Ein medikamentöses Verfahren zur Heilung nosemakkranker Bienenvölker.

Čebelja družina	Število nose mavih čebel pred zdravljenjem	Preiskava mrtvih čebel 31. I. 1953
Panj št. 2	32 %	6 %
Panj št. 3	18 %	0 %
Panj št. 4	24 %	10 %
Panj št. 6	14 %	0 %
Panj št. 7	8 %	0 %

Pri družinah, krmljenih s sladkorno vodo brez nose maka, je bil uspeh naslednji:

Čebelja družina	Pred zdravljenjem	Preiskava mrtvih čebel
Panj št. 8	14 %	18 %
Panj št. 10	12 %	16 %
Panj št. 11	20 %	12 %
Panj št. 12	22 %	62 %
Panj št. 14	8 %	20 %

V vseh primerih, tako pri pomladanskem kakor tudi pri jesenskem zdravljenju, so uspehi dovolj očitni. Leta 1951 je bilo na vseh inštitutih ugotovljeno nazadovanje obolenj po zdravljenju ali celo popolno ozdravljenje. Leta 1952 na dveh postajah zaradi kemične spremembe zdravila ni bilo nazadovanja, vendar se je procent nose mavih čebel v kontrolnih panjih (ki so jih krmili s sladkorno raztopino ali jih niso krmili) podvojil oziroma potrojil.

Zdravljenje v letih slabe paše je bilo učinkovitejše kot v času dobre paše. Zanimivo je tudi, da so popolnoma ozdravile celo družine s 96, 95, 85 in 72 % okuženostjo. Po zdravljenju so bile vse izletavajoče čebele, ki so jih preiskali, brez parazitov. Ker močno obolele in oslABLJENE družine niso bile sposobne nabirati nektarja, ki bi zdravilo razredčil, je ostal njegov vpliv nezmanjšan; prav to pa je pripomoglo k ozdravljenju!

Končno še nekaj besed o uporabi nose maka!

Obolele družine zdravimo s tem sredstvom *spomladi ali proti jeseni med špekulationim pitanjem*. Brezpašna doba, posebno pozno poletje, je za zdravljenje zelo pripravna, ker prezimijo čebele potem brez parazitov in je spomladanski razvoj normalen. Važno je, da pokladamo nose mak *vsem panjem*, ker bi sicer čebele iz nezdravljenih panjev hahko znova okužile zdrave. Če je nose mavost močno razširjena, je treba drugo leto zdravljenje ponoviti, ker so trosi nose me še ostali v panjih.

Za zdravljenje panja so potrebne 3 tablete. Z vsako tableto napravimo 1 liter zdravilne tekočine.* Pokladamo tri večere zapored po 1/2 l

* Tablete so se kasneje izkazale prešibke. Glej navodila o uporabi nose maka v dr. Koejanovem članku! (Op. ured.)

in šestkrat vsak drugi večer po $\frac{1}{4}$ litra. Skupno dobi torej vsak panj 3 l tekočine. Natančno navodilo je priloženo vsakemu paketu. Za desinfekcijo panjev tega sredstva ne moremo uporabljati.

Tvrdka H. Mack oddaja zdravilo v paketih s 15 tabletami, kar zadošča za 5 panjev. Cena je 3,5 DM za paket. Zatiranje nose mavosti s tem zdravilom nikakor ni poceni. Kljub temu bi prav gotovo tudi pri nas našli čebelarje, ki bi želeli preizkusiti to sredstvo.

S poskusi, ki so bili napravljeni na inštitutih za čebelarstvo v Zahodni Nemčiji, je končno določeno mesto, ki pripada sladkorju v čebelarstvu. Kot zdravilo za nose mavost ga vsekakor ne bomo več uporabljali. S poskusi pa je tudi potrjeno, kar je pisal profesor Zander: »Pretirano krmljenje s sladkorjem in drugi grehi, ki jih dela čebelar pri zazimovanju, prav gotovo ne pripomorejo k temu, da bi postale čebele odpornejše proti kužnim boleznim.« Že Masshard in Wiedener sta trdila, da je vzrok širjenja nose me krmljenje s sladkorjem. Po dr. Morgenthalerju ni verjetno, da bi gozdni med nose mavost pospeševal, sladkorna raztopina pa njen razvoj zavirala.

LETOŠNJA PAŠA V LIKI

PRBOV

Letošnji kostanj je zaradi neprestanih nalivov popolnoma odpo vedal. Travnike so prav tedaj pokosili, sem ter tja pojavljajoče se vesti, da je začela mediti tolikanj težko pričakovana hoja, pa so se izkazale kot neresnične ali prezgodnje, kajti če je le kje začela prijemat, ji je že dež temeljito pregnal veselje do kakršnegakoli medenja. Ožja domovina torej ni mogla nuditi našim »muham« prav ničesar in čebelarji smo se spraševali, kam s čebelami. Eni so se odločili za Slavonijo, kjer je beli čisljak dobro kazal, drugi za reso v okolici Gospića, naša čebelarska družčina pa za staro pasišče tam v daljni Liki iznad doline reke Zrmanje. Meni je bila poverjena naloga izvidnika. Šel naj bi pred drugimi v Liko, si ogledal pašo, poskrbel za stanovanje, kuhinjo in za vse, kar še zraven spada. Že v začetku julija sem šel doli; povsod je bilo lepo zeleno in prav nič požgano kakor druga leta, znak, da je Jupiter pluvius obilno primakal. Vrisak, kot pravijo žepku Ličani, je bil bujen, kar ni čuda — lani ga ni suša ugonobila, letos pa je imel prav tako dovolj moče. Tudi drugih rožic je bilo precej, tako da bi čebele na njih gotovo več nabrale kot doma, kjer ni bilo ničesar. Vrhu tega so me še domačini »potroštali«, češ če vrisak letos ne bo dal, ne bo dal nikoli.

S pašo sem kaj hitro uredil, težje je bilo s stanovanjem. Končno sem le izvrtal prazno luknjo nad nekim hlevom, kjer bi shranili svojo ropotijo, kuhali, za silo pa tudi spali.

Ker pri nas še lep čas ni bilo pričakovati kake paše, je naša družčina pobrala šila in kopita, pa se dobra dva tedna po mojem izvidniškem pohodu preselila z vsemi premičninami v kršno Liko. Kot nalašč je tiste dni prenehalo hladno vreme in prav pasja vročina nam je pomagala srečno spraviti na oni svet kar dve družini, a ne med potjo, kot bi marsikdo pričakoval, temveč šele doli na pasišču. Še vsako leto smo trdno sklenili, da bomo med potjo vsaj enkrat razložili čebele in jih odprli, pa je žal vedno ostalo le pri sklepih. Železniška postaja v Zagrebu je vesela, da se nas odkriža z jutranjim vlakom, ker večerni ne more vzeti več kot en vagon čebel s seboj, če že od prej nima česa drugega nujnejšega za prevoz, mi smo pa tudi veseli, samo da ni zastoja. Ko se tako voziš v jutranjem hladu, si misliš, saj bo šlo, saj tako lepo hladno pihlja v vagonih. In res gre, dokler gre! Kmalu popoldne, ko prekorači sonce polovico svoje poti in postaja bolj in bolj vroče, bolj in bolj kritično, pa začno čebele kljub vsemu »pihljanju« in prenašanju panjev k vratom pošteno rogoviliti. Dostikrat smo morali odpreti okenca in spustiti najbolj sitne čebele, ostale pa so mirno obsedele v grozdu kar pri odprtem panju. Tako smo rešili vsaj del družine in zalego. Tolažba, da so drugi imeli isto smolo, čeprav so med potjo razkladali in odpirali žrela, nam ni nič pomagala. Je pač tako: pot je dolga in vroča in terja svoje žrtve.

Razen omenjenih žrtev ni bilo drugih izgub, vendar so kupčki mrtvic pred panji pričali o močnem padcu družin. Pa smo se zopet tolažili — čudno, da čebelarji žive tako rekoč od neprestanega upanja in tolažbe — da je v panjih dovolj zalege in da bodo do žepkove paše družine zopet pri moči. Res bi bilo tako, če bi ne bile družine toliko oslabiljene, da niso mogle izkoristiti predpašnih rastlin. Ker so matice prenehale skoraj popolnoma zalegati, so bili panji ob žepkovi paši sicer le za spoznanje živahnejši, za temeljito izkoriščanje te paše pa še vedno preslabi. Prepozno smo prišli do spoznanja, kako potrebno bi bilo špekulativno pitanje. Vrh tega smo imeli še to smolo, da je glavna predpašna medorodnica, mnogocvetna španska detelja,¹ že odcvetela, medtem ko je lani cvetela še sredi avgusta. No, nekaj redkih grmičkov te rastline je pač še cvetelo, toda menda bolj za vzorec kot zares. Od drugih medorodnic so čebelam še največ koristili grmi dvobarvne robide.² Na njene živorožnate cvete so pohitele, kakor hitro so jih obsijali prvi sončni žarki, in jih obirale tja do mraka. Nič manj medečine kot na tej so go-

¹ *Dorycnium herbaceum*. — ² *Rubus bifrons*.

tovo nabrale na belem somraku.³ To usnatico z belimi cveti in srebrnkastosivimi listi še najbolj podobno naši vrtni meti, so pridno obletavale ves dan — da, celo ob najhujši vročini. Njenega medenja niso in niso mogle pozabiti, saj so po njej stikale še dolgo potem, ko je že popolnoma odcvetela. Kraški glavinec,⁴ iz katerega delajo domačini preproste metle — od tod ime metlica za to rastlino — je bil prav tako deležen celodnevne obiska čebel. Na njem niso dobile samo medečine, temveč tudi precej sivkaste obnožine. Podoben je našemu glavincu, le bolj žilav je in malo višji, škrlatnordeči cveti pa so mnogo manjši. Povsod ga je dovolj. Nič slabše nista medila vijoličasto cvetoče ogrsko grabljišče⁵ in sorodni rumenkasti grintavec⁶ s cveti v glavicaх na koncu dolgih vej. Žal, da nista tako pogosta kot glavinec. Končno naj omenim še plazečo deteljo,⁷ dobro znanko z naših travnikov, rumeno poljsko deteljo, navadni vrednik⁸ s škrlatnimi cveti in njegovega bratca gorski vrednik⁹ ali konjski vrisak z belimi cveti. Vse navedene rastline rastejo med redko travo in vabijo čebele na pirovanje, čemur se te še prerade odzovejo. Zelo bodeč, do 1 m visok, suličastolistni osat¹⁰ s temnordečimi cveti in tudi pri nas znana dobra misel¹¹ zaključujeta to družčino medovitih rastlin.

Obilo cvetnega prahu so donšale čebele zjutraj in proti večeru. Prav pridno so ga nabirale na osatu z velikimi pomarančastimi cveti (primorska vrsta osata; pri nas ga ni), na dolgolistni meti,¹² na kateri se je paslo poleg čebel še več muh, na modro cvetoči cikoriji¹³ (bela obnožina), na srhkodlakavem omanu¹⁴ z rumenimi cveti na vrhu skoraj meter visokega stebila in pa na plamenici ali naprašenem lučniku,¹⁵ ki je pri nas bolj znan pod imenom papeževa sveča. Zanimive so nekatere značilnosti teh rastlin: osat je zaprl svoje cvete šele popoldne ob prav hudi vročini, cikorija sredi dopoldneva, oman pa je imel cvete odprte le pičli dve uri, od tedaj, ko ga je obsijalo sonce, pa tja do devete ure. Če je rasel v senci, ga čebele sploh niso obiskovale. Če je bil ponoči dež, so se odprli cvetovi teh rastlin mnogo kasneje, zato pa so ostali odprti tudi dalj časa. Na prašnikih naprašenega lučnika z belovolnatimi kosmiči so dobile čebele obilo rdečkastopomarančaste obnožine. Nabirale so jo od zore do kake osme ure, potem pa ves dan nič. Temu zelo podoben sorodnik livasti lučnik¹⁶ z rdečevolnatimi prašniki pa jim ni nudil prav ničesar, niti medečine niti obnožine.

³ *Marrubium candidissimum*. — ⁴ *Centaurea cristata*. ⁵ *Knautia drymēia*. — ⁶ *Scabiosa ochroleuca*. — ⁷ *Trifolium repens*. — ⁸ *Teucrium chamaedris*. — ⁹ *Teucrium montanum*. — ¹⁰ *Cirsium lanceolatum*. — ¹¹ *Origanum vulgare*. — ¹² *Mentha longifolia*. — ¹³ *Cichorium intybus*. — ¹⁴ *Inula hirta*. — ¹⁵ *Verbascum lychnitis*. — ¹⁶ *Verbascum Chaisci*.

Povsod je bilo mnogo trnatega gladeža,¹⁷ o katerem nekateri trdijo, da tudi medi, vendar nisem našel na njem nikoli nobene čebele. Mogoče se je samo letos spuntal, tako kot bodeči modri glavač¹⁸ (hrv. sijekovac), ki je lani odlično medil, letos pa sploh ne.

Prav nič bolje ni bilo z žepkom, čigar cvetenje smo nestrpno pričakovali. Pri prvih cvetih je vzkliknil član naše družine: »Že cvete! Malo ga je, a ga bodo čebele kljub temu zavohale.« In so ga res zavohale! Pridno so ga obiskovale zjutraj, opoldne in zvečer. Najprej se je razcvetel vijoličasti pritlikavi šetraj,¹⁹ kasneje pa belocvetoči kraški šetraj²⁰ ali žepik in skalni šetraj.²¹ Toda tehtnica je, kot bi bila začarana, dolgo kazala vedno isto težo. Končno se je le premaknila navzgor za — borih 5 dkg, potem še za 10, pa zopet za 5, enkrat — bržkone se je »zmotila« — celo za 65 dkg, nakar je zopet padla in stala in nihala tako dolgo gori in doli, da je bilo na koncu paše celih 30 dkg manj medu v panju, kot ga je bilo takrat, ko smo polni upanja prišli na pašo. Kaj je bilo temu vzrok? Mogoče je žepik letos počival, ker je lani medil. Ali pa so neprestani jugozahodni vetrovi ves nektar posušili? Morda je bilo celo preveč mokrote, saj je bilo med letom in ob glavni paši kar dovolj. Ščasoma bodo že biologi, meteorologi in ne vem še kakšni »logi« pogruntali vzrok neuspeha. Nam je za sedaj pač vseeno, ker se ne da nič popraviti.

Enak neuspeh so čebelarji doživeli na čišljakovi (bosiljkovi) paši, pa so ga hoteli popraviti na žepkovi paši; seveda so šli tudi s te razočarani domov. In še kako kmalu! Bil je doli čebelar, ki je pripeljal svoje muhe iz Gorskega Kotarja isti dan kot mi. Na prejšnjem pasišču pa je prišla hoja prav tedaj, ko je odšel. Smola, kaj ne? Vendar je imel v panjih precej medu. Čebele so ga ohranile, tako da ga bo dovolj za zimo. Naši panji pa so bili obupno lahki. Tehtali so od 36 do 39 kg. To se pravi, da bo izdatka za zimsko pitanje najmanj 5 kg na panj.

Oni na resi v Gospiću so prišli bolj »skozi«. Sicer ne bodo točili, ker se resjev med sploh ne da točiti. No, bodo pa zimske zaloge bolj obilne; pitati jim vsekakor ne bo treba.

Ta precej drago plačana šola nas je marsičesa naučila. Zapomnili si bomo tele nauke: Ne vozi prej na pašo, dokler nisi prepričan, da medorodnica, na katero računaš, res medi! Na pašo pred glavnim medenjem se ne spleča voziti! Vzemi s sabo vsaj nekaj sladkorja! Smešno, kaj ne, ko gremo vendar na pašo in bodo lonci kmalu polni medu — toda nihče ne ve, kaj se bo zgodilo. Mogoče boš vrtel prazno točilo kot letos mi in tedaj ti bo sladkor gotovo prav prišel. Bodi pripravljen raje na slabše

¹⁷ *Ononis spinosa*. — ¹⁸ *Echinops ritro*. — ¹⁹ *Saturea subspicata*. — ²⁰ *Saturea montana*. — ²¹ *Saturea thymifolia*.

kot na boljše! Pred prevozom vzemi iz medišča nekaj satov in jih shrani v posebne zaboje ali v prazne panje! Preskrbi čebele z vodo, pa čeprav imaš še tako trden namen, da boš med potjo razkladal in panje odprl — kajti zopet se nič ne ve, kako se bo vse izteklo. In ko prideš na pašo, odpri čebelar tako žrela, pa čeprav sredi noči! Prepričan sem, da bo manj izgub, če se zaradi noči čebele razlezejo in porazgube v druge panje, kot če se ti tako rekoč na cilju zaduši kaka družina, ki navadno ni najslabša.

Podobno smolo kot s pašo smo imeli tudi s stanovanjem. Sploh je stanovanje v Liki problem zase. Za nas »zadovoljne Kranjce« pa še prav poseben. Dva iz naše družine sta pripeljala »kvartir« kar s sabo. Postlala sta si v čebelnjaku, ki so ga sestavljali panji z dvostranskim izletom. Ker ostali trije nismo bili srečni posestniki premičnega stanovanja, smo se morali zadovoljiti s »salonom nad štal« z vsem konfortom! Streha je bila odlična, saj sem lahko kar s postelje skozi njo opazoval gibanje zvezd. Sreča, da tedaj ni deževalo, sicer bi spali pod »marelo«, k stanarini pa bi gazdarica prištela še stroške za uporabo prhe. Pod je bil precej luknjast in majav, tako da sem moral hoditi vedno ob zidu, če nisem hotel zviška zajahati konja ali krave v hlevu, ki je bil pod nami. Kljub temu, da ni bilo oken, to se pravi, po mizarju izdelanih oken — okenske odprtine v zidu so namreč bile — ni bilo zvečer vročini ne konca ne kraja. O spanju ni bilo govora! Malo si zadremal, pa te je že zbudil iz hleva prihajajoči »plek, plek, plek« — peka kravjih hlebcev ali hrzanje konja. Tudi v postelji sami je vedno nekaj gomazelo, da ti ni dalo spati. Sedaj te ščegeta za vratom, sedaj po hrbtu, posvetiš — nič ne vidiš! »Živci so,« si misliš, ko pa zjutraj iztresaš rjuho, vidiš, da so ti živci čisto navadne bolhe, saj so pustile na njej svoje vizitke. Ko končno le zaspiš, te že zbudi budilka iz sosednjega prostora — petelin s kurje grede. K temu se pridruži še blejanje ovac in meket koz — tako da je vaška idila popolna.

Pogumno smo zdržali kar štiri noči, peto noč smo pa že spali na prostem odlično in v miru. Morda bi vzdržali dalje, če bi ne zvedeli, da zahteva gazdarica »hotela« za najemnino tako imenitnega prenočišča kar celega jurčka na mesec. Ko je začelo kazati na dež, pa smo preselili svoje postelje v klet porušene čuvajnice, ki smo jo že prej očistili in preuredili v kuhinjo. V topli kuhinji je bilo zlasti kasneje v septembru, ko so postale noči že občutno hladne, kar prijetno.

Ni vse za vsakogar in tudi tako cigansko življenje more prenesti le čebelar, ki visi z vsem srcem na svojih čebelah ter preneha čebelariti šele tedaj, ko ga bela žena popelje na večna pasišča.

ENOLETNI ČIŠLJAK

F. VODNIK

Enoletni čišljak ali enoletni trnocolj (*Stachys annua*), hrv. beli bosiljak ali staračac, je enoletno, od 10 do 40 cm visoko zelišče. Njegovo steblo je pokončno, včasih brez vej ali pa ima eden do dva para nasprotnih vej, ki nosijo često še nasprotne manjše vejice. Steblo je robato, ponajveč četverorobo, vitko in močno. Listi so podolgastoeliptični ali celo lopatasti; spodnji imajo očiten pecelj. Listi so 2—5 (celo do 10) cm dolgi in 0,5—1,5 (celo 3) cm široki. Listni robovi so plitvo narezani; včasih so zobčki na listnem robu ostrejši, pravimo, da je rob napiljen, lahko pa je listni rob tudi brez zobčkov, torej je cel. Listi so svetlorumenozeleni in imajo bolj malo žil. V sredini stebela so listi največji, proti vrhu stebela in vej so vedno manjši in skoraj sedeči, zgornji pa so tako dolgi kot cveti ali krajši.

Cveti so združeni v pakobulih (3—7) proti koncu stebela in vej. Pakobuli so oddaljeni drug od drugega za dolžino vrhnjih listov, zgornji pakobuli pa so bolj na gosto skupaj, tudi potem, ko zacveto. V pakobulu je 2—6 cvetov. Cveti so kratkopecljati, približno 1,5 cm dolgi, in imajo majhne dlakave podporne liste, ki včasih tudi manjkajo. Čaša je cevastozvonasta, puhastodlakava in peterozoba; čašna cev je 3—5 mm dolga in šibko žilnata; čašni zobci so šilasti in otrdeli; trije so navzgor upognjeni in sestavljajo zgornjo ustno. Venec je torej dvoustnat, najčesče bel ali svetlo žveplenorumen, zunaj puhastodlakav, spodaj pa zraščen v venčno cev, ki sega preko čašnih zobcev. Zgornja ustna je 4—5 mm dolga in skoraj ploščata. Robove ima nekoliko navzgor zavihane. Spodnja ustna je za spoznanje daljša, rjavkastolisasta ali bledorumenkasta in ima 3 krpe, ki so zaokrožene in često nekoliko narezane. Prašniki so štirje; sprednja dva sta večinoma daljša od zadnjih dveh in tudi prej zrela. Njune prašnice se tedaj odmaknejo od zgornje ustne. Od čišljakovega peloda dobe čebele belo čelo. Pestič ima dvokrpo brazdo. Seme je črno in drobno ter rado izpade, ko je zrelo.

Enoletni čišljak raste kot plevel na obdelanih njivah, kjer se na strniščih, zlasti po žetvi ozimnih žit, bujno razvije. Raste tudi po železniških nasipih, peščenih kotanjah in ledinah ter zanemarjenih in zapuščenih njivah. Prijajo mu apnena in ilovnata tla, posebno pa črnica. Za čebeljo pašo ima pomen predvsem oni čišljak, ki se razvije po žetvi žit na strniščih. V Vojvodini cvete že proti koncu julija, ves avgust in v prvi polovici septembra. Bolje uspeva med ječmenom in pšenico kot med koruzo, kjer ga z okopavanjem ovirajo v rasti oziroma uničujejo

kot druge plevelce. Opazili so, da je med ječmenom lepši kot med pšenico; tudi zacvete prej na ječmenovih strniščih.

Čišljak medni, če ima dovolj vlage in toplote, najbolj pa takrat, ko sledijo dežju topli mirni dnevi in rosne noči. Če se ozračje preveč ohladi, medenje poneha. Za medenje je torej potrebna prava poletna toplota.

Suhe noči in vetrovno vreme zmanjšuje izločanje medecine. Če je vreme neugodno, se paša konča že v avgustu. Suša čišljak zaduši, tako da sploh ni na njem bere.

Kadar čišljak medni, berejo čebele na njem od zore do mraka. Kakor poroča l. 1938 dr. S. Grozdanić v Vojvodjanskem pčelarju, so l. 1924 čebelarji pri Stari Pazovi v Sremu 3—4krat točili. Pri družinah se ob dobri paši zbudi tudi rojilni nagon, zlasti če so nameščene v manjših panjih ali kako drugače utesnjene. Doktor S. Grozdanić pravi prav tam, da je videti ob taki paši v Vojvodini pobegle roje, ki preletavajo ravnine in si iščejo primerna mesta za domovanje. S pašo na čišljaku pa moremo čedalje manj računati, ker priporoča sodobna agrotehnika kmetovalcem, da naj strnišča po žetvi takoj preorjejo, češ da bodo s tem uničili plevelce. Momirovski svetuje v »Pčelinji paši«, naj bi z oranjem počakali vsaj do

srede avgusta, da razvije rastlina pretežni del semena in da se tako ohrani za drugo leto. Seveda bi s tem izgubili polovico paše, a zadoščeno bi bilo agrotehničnim zahtevam. Če čišljak zatremo, bi ga bilo treba nadomestiti s kako enakovredno medovito rastlino, ker bi se drugače čebelarstvo v mnogih krajih Vojvodine ne izplačalo več.

Čišljak raste sicer po vsej Evropi, vendar je bolj domač v pokrajinah vzhodnega Sredozemlja, kamor se je doselil iz Orienta. Najdemo ga tudi v Sloveniji in drugih pokrajinah Jugoslavije; nekje ga je več,

nekje manj. Tako sem ga letos avgusta opazoval na nekaterih prosenih njivah v Liki, kjer so ga čebele po dežju prav živahno obletavale. Za kak večji donos je bilo prosenih njiv premalo, po strniščih pa ga žal ni bilo.

Iz vojvodinskih pasišč so bila letošnja poročila o medenju čišljaka povečini slaba. Vlaga je bilo pravzaprav dovolj, manjkala pa je primerna toplota.

Ime čišljak spominja na češki in ruski čistec. Tako namreč to rastlino tamkaj imenujejo; tudi hrvatski čistac bo istega izvora.

ZAKAJ ŽEPEK LETOS NI MEDIL

IVAN ZUNKO

Pred letom 1948 naši čebelarji niso vozili čebel na žepk v Liko, od tega leta dalje pa redno in v vedno večjem obsegu. Tudi v avgustu 1954 se je tam nabralo za čuda panjev z vseh koncev države. Tu so bili panji in zlozljivi čebelnjaki vseh mogočih sistemov, od najsodobnejših amerikkancev pa tja do navadnih, na vseh mestih s kravjekom zamazanih zabojev. Nekdo je pripeljal celo v vreče zavite slamnate koše; v teh se je spotoma polomilo satje, pa se je na tleh vagona cedil med. Ta med je bila edina izdatna paša za naše čebele; ob prihodu tega vagona so v oblakih navalile nanj. Previdnejši so s svojimi čebelami čakali doma ali na kaki drugi paši, da bi ob prvem obvestilu o medenju žepka takoj odpotovali z njimi v Liko. Bili so pa tudi taki, ki so pripeljali tja z dobrih paš, a so se takoj vrnili, ko so videli, da so nasedli napačnim obvestilom. Nekdo je odšel s svojimi čebelami še istega dne domov, ko je prišel. Zato pasišča niti niso bila preobremenjena kakor prejšnje leto, saj je n. pr. v letu 1953 stalo samo v Malovanu na majhnem prostoru okrog postaje kar 5700 panjev. Letos jih je bilo nekaj nad 2000.

Vse je nestrpno čakalo začetka paše na žepku; eni v Malovanu, drugi v Otriču, tretji pri Gračacu, v Cerovcu in še kje, toda paše navzlic ugodnim vremenskim okoliščinam ni bilo. Domačini so nas bodrili: »Biće, biće, samo još jedne kišice treba.« Ta »kišica« je prišla v precej izdatnih obrokih v drugi polovici avgusta, za njo pa od čebelarjev tako težko pričakovana burja. Žepk je odprl cvete in čebele so se zagnale na ledine, da je kar hrumelo, toda tehtnice so slej ko prej povešale svoje kljune. Nič, pa nič! Čebelarji so postali nervozni, iskali so pasišč drugod, vendar brez uspeha. Nekateri so odhajali domov na ajdo že konec avgusta, drugi prve dni septembra, a najvztrajnejši smo čakali do srede

septembra, ko žepek v splošnem preneha cveteti. Jasno je, da so panji zaradi dolgotrajne brezpašne dobe silno oslabei; povsod se je svetilo skozi ulice med sati. Nekateri so čebele na pasišču celo krmili. Najbolj črn dan je bil 22. avgust, ko je pihal močan jug.

Okrog 10. septembra je hotelo vse hkrati domov. Prav tedaj pa je zmanjkalo za prevoz primernih vagonov. Dostavljenih jih je bilo sicer precejšnje število, toda le redkokateri je bil sposoben za priključek k potniškemu vlaku. Morda ne bo odveč, če kar tu omenim, katerim pogojem mora ustrezati voz, da ga vlakovodja potniškega vlaka vzame s seboj. Ti so: 1. revizija vagona ne sme biti starejša od 18 mesecev; 2. voz mora imeti zavoro, ki dobro deluje; 3. lastna teža voza mora znašati najmanj 9 ton. Ker takih voz ni bilo, so potovali čebelarji kar s tovornimi vlaki. Mi smo rabili od Malovana do Litije natančno 40 ur, medtem ko bi prišli s potniškim vlakom v 16—24 urah. Zadušitve čebel se ni bilo treba bati, ker so bili panji na splošno skoraj prazni.

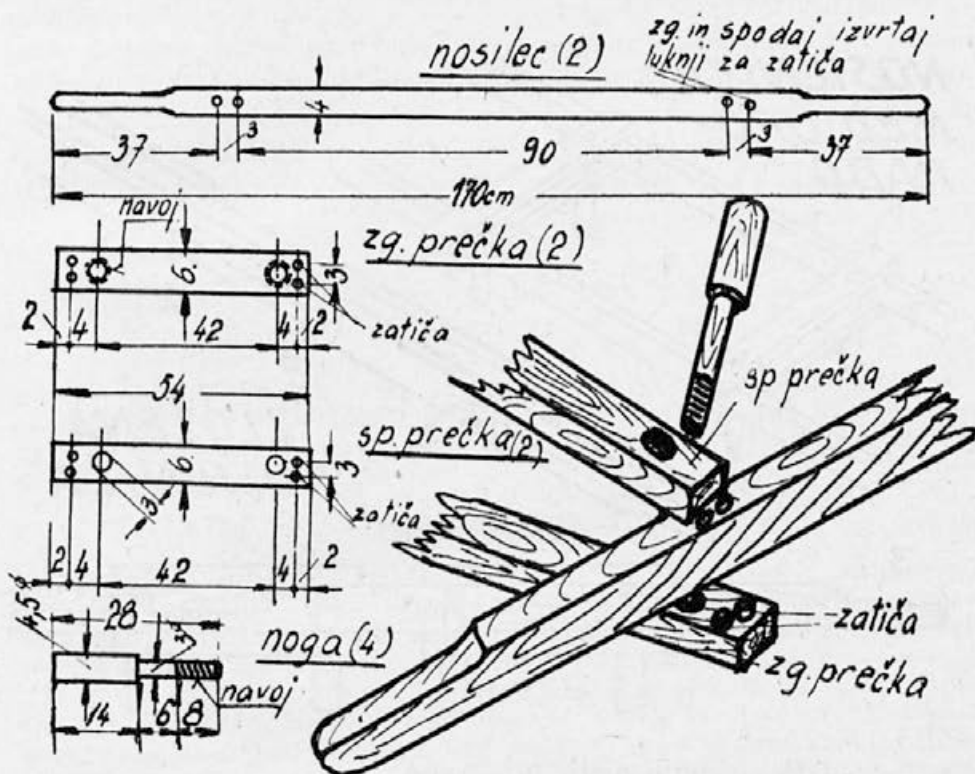
Pri neki razdejani čuvajnici, kak poldrug kilometer vzhodno od Malovana, je pasel poleg svojih Martelančeve, Fornazaričeve in morda še kake druge čebele tov. Žižmond iz Vogrskega. Četudi so bili pri ruševinah te čuvajnice čebelarji že večkrat napadeni, je tov. Žižmond vztrajal tam nekaj časa kar sam. Ko je nekega dne preiskoval, če imajo žepkovi cveti v sebi kaj medecine, je z začudenjem ugotovil, da je na dnu skoraj vsakega cveta, tam, kjer bi moral biti nektar, majhen črviček. Izmed 10 preiskanih cvetov kvečjemu eden ni imel črvička v sebi. Ko smo se 1. septembra trije čebelarji slučajno zglasili pri njem, nam je razodel svoje ugotovitve. Kar vrgli smo se na žepek, pulili posamezne cvetove in jih preiskovali. Tov. Grabrijan iz Kočevja je pri tem opravilu uporabljal celo povečevalno steklo, a to niti ni bilo potrebno, ker so bili črvički tudi s prostim očesom dobro vidni. In res! V marsikaterem cvetu je bil do 4 mm dolg sivozelen črviček s temno glavico. Takoj nam je bilo jasno, zakaj žepek kljub ugodnim okoliščinam ni mogel nuditi čebelam medecine. Saj jo je ličinka porabila za svoj razvoj. Ni čudno, da žepka skoraj niso obletavale, če so domala v vsakem cvetu našle to ličinko.

Rad bi bil ugotovil, kake vrste mrčes leže svoja jajčeca v cvetove žepka, vendar tega navzlic večkratnemu opazovanju nisem mogel dognati. Verjetno je žepek vsako leto bolj ali manj »črviv«, toda najbrž v nekaterih letih veliko manj kot v drugih. Stvar strokovnjakov je, da zadevo preiščejo in spravijo na čisto. Za nas pa je gotovo samo eno: glede na ta pojav ne kaže v bodoče voziti na žepek, dokler v resnici izdatno ne zamede. Prevoz na slepo srečo je letos marsikoga bridko razočaral, vprašanje pa je, če ga je tudi spametoval.

ZLOŽLJIVA NOSILNICA

C. K.

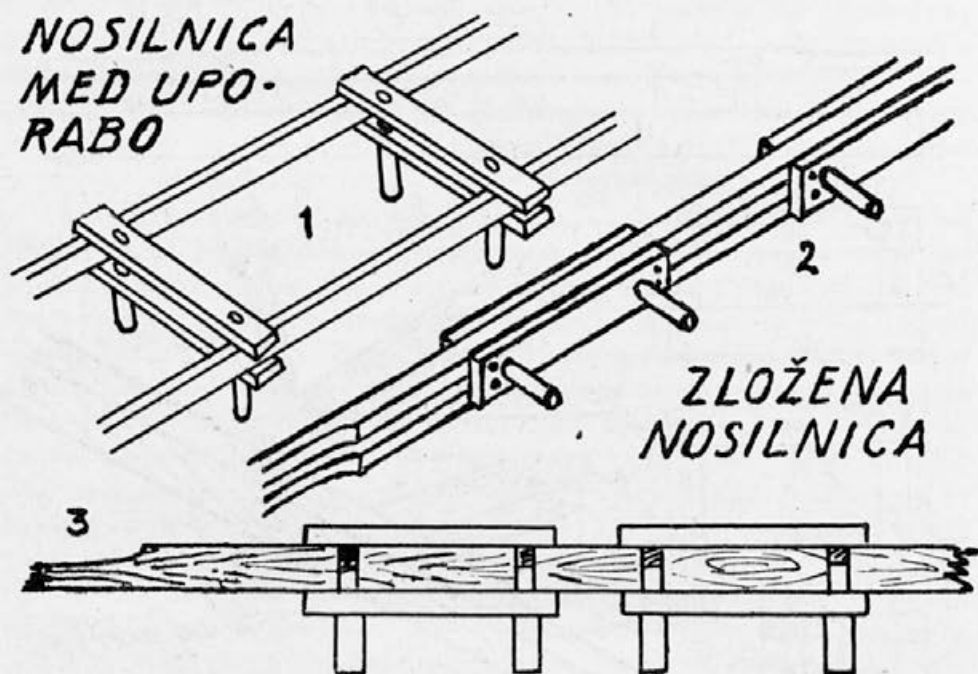
Zdi se mi, da dela na pasišču vsem prevaževalcem največ težav prenašanje panjev. Te težave se pokažejo še posebno tam, kjer ne moreš z vozilom prav v bližino stojišča. Ko odhajaš s čebelami na pašo, so panji lahki, pa jih kljub temu ne more en sam človek prenašati, kaj šele

potem, ko se vračaš domov s polnimi medišči. Tudi jaz sem imel vedno težave pri prenašanju panjev, prav pošteno pa sem se zmučil pri lanskem prevozu čebel na otok Ščedro, ki leži južno od Hvara. Če bi imel s sabo primerno nosilnico, bi šlo delo gotovo lažje in hitreje od rok. Ker pa imaš pri prevozu veliko ropotije s seboj, bi ti bila nosilnica samo še eno breme več; zato sem si zamislil tako nosilnico, ki bi jo lahko razstavil, zložil in postavil v kot vagona, kjer ti ne bi delala nikakega napotja.

Pri prvi odborovi seji naše družine sem sprožil vprašanje nosilnice. Po kratki debati smo se zedinili, da damo napraviti dve nosilnici. Svojo zamisel sem razodel kolarskemu mojstru Šipeu iz Vižmarjev, ki je nalogo proti mojemu pričakovanju dobro rešil. Naj sledi opis te nosilnice! V kolikor ne bi bil moj opis jasen, naj ga dopolnijo priložene slike! Nosilnica je sestavljena iz 10 delov:

1. iz dveh nosilcev (5×4 cm),
2. iz dveh zgornjih prečk (6×3 cm),

3. iz dveh spodnjih prečk (6×3 cm),
4. iz štirih vijakov z ročaji, ki so hkrati noge nosilnice.

Na vseh prečkah sta na obeh koncih po dva zatiča, ki sta debela 1,5 cm in gledata 1 cm iz njih. Vijaki imajo trapezaste navoje, njih premer je 30 mm, višina navojev 6 mm.

Nosilnico sestavimo takole:

Oba nosilca položimo na spodnji prečki tako, da se zatiči ujamejo v ustrezajočih jamicah, izdolbenih v nosilcih. Podobno povežemo z drugima dvema prečkama nosilca z gornje strani. Ko smo to napravili, vzamemo vijake ter jih pričvrstimo skozi navoje zgornjih prečk.

Nosilnica je nared (št. 1 na drugi sliki). Nanjo lahko postavimo dvoje panjev. Razdalja med sprednjo in zadnjo prečko namreč ustreza širini dveh AŽ-panjev. Ko nosilnice več ne potrebujemo, jo zložimo takole:

Oba nosilca položimo drugega poleg drugega, pod njiju pa spodnji prečki po dolgem, t. j. v smeri nosilcev. Vrh nosilcev položimo v istem smislu zgornji prečki. Nosilca pa morata biti toliko razmaknjena, da nastane med njima prostor za vijake. Nato pričvrstimo vijake skozi navoje prečk (št. 2 na drugi sliki). Nosilnica je zložena ter zavzame zelo malo prostora, bodisi med prevozom v vagonu bodisi doma v shrambi. Na tretji sliki je prednji nosilec odstranjen, da so vijaki vidni.

O pripravnosti nosilnice se boste prepričali, ko jo boste preizkusili. Da je v resnici praktična, vam lahko potrdijo tudi mnogi čebelarji, ki so si jo pri nas izposodili in jo uporabljali na pasišču.

MOJI VTISI IZ DANSKE

ST. LONČAREVIĆ

Kot delegat iz NR Hrvatske sem se udeležil XV. mednarodnega čebelar-skega kongresa v Kopenhagnu na Danskem. Tedaj sem imel priložnost do neke mere spoznati to napredno deželo, pa bom skušal v naslednjem objaviti nekatere svoje vtise s tega pota.

Čebelarski kongres

Prvi mednarodni čebelarski kongres je bil l. 1897. v Bruslju, zadnji pred prvo svetovno vojno l. 1910. v Turinu, nato pa šele l. 1922. v Marseillu. Kakor prva tako je tudi druga svetovna vojna prekinila te kongrese za več let. XII. je bil l. 1939. v Zürichu v Švici, XIII. l. 1949. v Amsterdamu na Nizozemskem, XIV. l. 1951. v Leamingtonu v Angliji in XV. od 30. avgusta do 4. septembra t. l. v Kopenhagnu. Na letošnjem kongresu je bilo zastopanih 23 držav, in sicer: Anglija s 100 udeleženci, Alžir s 26, Avstrija s 4, Avstralija z 1, Belgija z 9, Danska z 49, Egipt z 21, Finska z 10, Francoska s 120, Italija z 8, Japon-ska z 1, Jugoslavija z 11, Kanada s 5, Nemčija z 41, Nizozemska z 12, Norveška z 18, Nova Zelandja z 1, SSSR z 2, Škotska s 65, Španija z 2, Švedska s 6, Švica s 26 in USA z 2. Zastopani so bili torej vsi kontinenti s skupnim šte-vilom 521 udeležencev.

Kongres je organizirala Danska čebelarska zveza, pokroviteljstvo nad njim pa je prevzel danski princ Axel. Prvi dan so se čebelarji zbrali v mestni posvetovalnici (Rathausu), kjer jih je pozdravil danski minister za kmetijstvo Jens Smørum. V svojem govoru je poudaril, kako važno je prirejanje takih svetovnih kongresov glede na mednarodno reševanje problemov, tičočih se splošnega napredka v čebelarstvu, zatiranja kužnih čebeljih bolezni in med-sebojnega spoznavanja čebelarjev po svetu. Najdalje se je zadržal pri vpra-

šanju opraševanja kmetijskih kultur po čebelah in s tem v zvezi razpravljaj tudi o napredovanju svetovne kmetijske proizvodnje.

Kongres je vodil znameniti danski čebelarški strokovnjak in predsednik Danske čebelarске zveze B. Schwartz-Hansen. V naslednjih dneh je 45 predavateljev z vseh strani sveta obdelalo razna področja iz čebelarstva in čebeljega življenja. Predavali so o sodobnih načinih matične vzreje, o opraševanju kulturnih rastlin po čebelah, o naprednih metodah čebelarjenja in povečanju čebelarске proizvodnje, o preprečevanju čebeljih kužnih boleznih

Predsednik kongresa B. Schwartz-Hansen razkazuje ruskima delegatoma prof. Polterju in Taranovu pozlačeno srebrno kolajno, ki mu jo je darovala Angleška čebelarška zveza

in uporabljanju najnovejših sredstev pri raznih obolenjih, o izločevanju nektarja pri rastlinah in njegovi odvisnosti od podnebja, o vplivu toplote na razvoj zalege v panju, o zdravilnosti medu, peloda in krmilnega mlečka, o fiziologiji čebel itd., itd. Zelo zanimivo predavanje je imel M. Clement, predsednik Združenja vseh francoskih čebelarških organizacij. V svojem referatu »Čebela in produkcija semena v Zedinjenih ameriških državah« je poudaril, da n. pr. v Kaliforniji plačujejo čebelarjem do 25 dolarjev od panja, ako pripeljejo svoje čebele na semenske farme ali v sadovnjake v času cvetenja. Poročal je, da so Amerikanci dosegli s posebno dresuro čebel visok odstotek oprašitve lucerne in s tem zvišali pridelek semena na 900, celo na 1200 kg na hektar, medtem ko znaša v Franciji pri najboljših agrotehničnih pripomočkih komaj 300—400 kg. Ob koncu svojega referata je podčrtal, da bi morali, ako bi želeli povečati kmetijsko proizvodnjo, čebele kljub temu gojiti, četudi bi od njih ne prejeli niti grama voska, niti kaplje medu.

V okrilju kongresa je bila organizirana tudi čebelarska razstava, na kateri si lahko opazil marsikatero novost iz področja čebelarstva in znanstvenega raziskovanja čebeljega življenja. Za nas je bila velika senzacija, ko smo si mogli ogledati — čeprav smo o tem že prej brali — električni inkubator za vzrejo plemenskih matic. Konstruiral in izpopolnil ga je danski velečebelar in vzrejevalec matic O. Müller iz Karise. V tem inkubatorju lahko naenkrat odgaja do 400 matic, boljše kvalitete in z večjo gotovostjo kakor na običajen način v panjih. Ta aparat mu omogoča vzrediti letno preko

Udeleženci XV. mednarodnega čebelarskega kongresa pri slavnostni pojedini v Freemasonsovi dvorani v Kopenhagnu. Navzočih je preko 500 ljudi z vseh delov sveta

4000 matic. Razen tega smo videli mikronukleuse, posebne plemenilnike, ki so izum istega konstruktorja. Iz razgovora z Müllerjem sem zvedel, da izvažajo matice v razne države, celo v Palestino. Lastnik je kakih 200 panjev čebel. Čebelari pa predvsem zaradi tako imenovane polinacije. Pod besedo polinacija razumemo posojanje čebel sadjarjem in farmerjem, ki se ukvarjajo s pridobivanjem semena, za opraševanje cvetja. Najemnina za eno čebeljo družino znaša približno 300 danskih kron. (Danska krona je po službenem kurzu vredna 43,43 din.) Kmetijsko ministrstvo je ocenilo vrednost, ki jo čebele letno doprinašajo Danski z opraševanjem sadnega drevja in drugih kultur, na 120 milijonov danskih kron. Čebele najemajo zlasti za polinacijo sadovnjakov in deteljišč. Leta 1951 je bilo v Danski zasajenih s sadnim drevjem okoli 15.000 ha zemlje, leta 1953 pa obsejanih z belo deteljo 8000 ha in s črno deteljo 4300 ha površine. Na razstavi smo nadalje videli še razne čebelarske potrebščine najnovejše konstrukcije, žive čebele kavkaške in laške pasme v steklenih panjih, čebelje proizvode in njih predelave.

V času ekskurzij smo obiskali glasoviti danski čebelarški inštitut v Strojdamu pri Roskildu. Tu smo videli, s čim vsem se ukvarja inštitut. Na posebnih grafikonih in kartogramih je bilo prikazano celotno stanje čebelarstva v Danski: donosi čebel po letih, razprostranjenost čebeljih pasišč, razširjenost in uspehi zatiranja kužnih bolezni z antibiotiki itd. Videli smo avtomatske tehtnice za kontrolne panje, posebno pripravo, s katero je mogoče avtomatsko pridobivati sladkorni sirup za prehranjevanje čebel, kakor tudi pripravo za desinfekcijo voska in izdelavo satnic. Prav tako smo obiskali mnoge združne organizacije in dobili vtis, da je Danska v resnici združna država v polnem smislu te besede. Tam ni kmetov, ki ne bi bili člani več

Prizor z ekskurzije
(Foto S. Lončarević)

zadrug. Če kaj kupijo ali prodajo, store to samo v okviru zadrug, v katere so včlanjeni. Vsi priznavajo, da jih je poleg šolstva le združništvo dvignilo na tako visoko gospodarsko raven, na kateri danes stojijo. Obiskali smo združne mlekarne, klavnice, poskusne postaje, cvetličnjake, semenarske farme itd. ter videli povsod izreden napredek, ki izvira iz enotne združniške zavesti. Končno naj omenim še postajo za prašenje matic, ki je bila prav tako vzorno urejena.

V kongresnih dneh smo imeli tudi posebne konference, na katerih so bili sprejeti razni sklepi o nadaljnjih nalogah čebelarških organizacij po svetu. Na neki taki seji smo n. pr. razpravljali o ustanovitvi mednarodnega čebelarskega združenja in odobrili pravila za to združenje. Izvoljen je bil komite 8 članov z dr. O. Morgenthalerjem na čelu. Sklenjeno je bilo, da bodo svetovni čebelarški kongresi vsako drugo leto in vsakokrat v drugi državi. Naslednji kongres bi moral biti na željo večjega števila udeležencev iz raznih držav v Beogradu, toda pri glasovanju je dobila Avstrija več glasov kakor Jugoslavija. Tako bo ta kongres leta 1956 na Dunaju, leta 1958 verjetno pri nas v Beogradu.

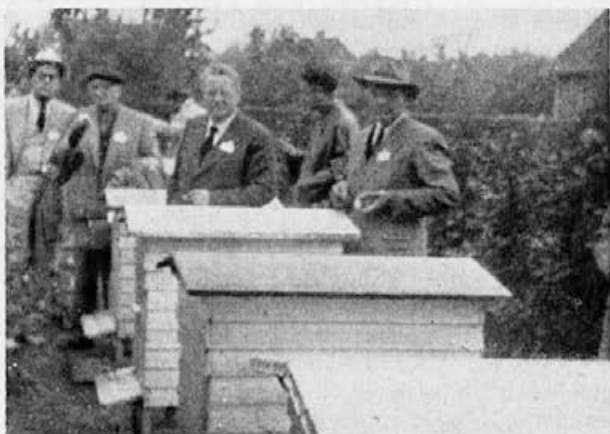
Splošne opazke

Vse ono, kar smo slišali in videli, kaže, da je dansko čebelarstvo večinoma odvisno od poljedelskih kultur in da so te dejansko najvažnejši izvori medu, tako n. pr. bela detelja (*trifolium repens*) v Jytlandu, črna detelja (*trifolium pratense*), sadno drevje, repica, gorčica itd. Med važne medovite rastline spada lipa (*tilia*). Nekatero divje rastoče rastline, kakor jesenska resa (*caluna vulgaris*), javor in razno grmovje dajejo nekaj presečka v donosih, toda na splošno lahko rečemo, da Danska nima dovolj izrazitih

naravnih pogojev za uspešno čebelarjenje. Povprečen donos je okrog 7 kg na čebeljo družino. V mnogih čebelnjakih smo opazili, da hranijo Danci svoje čebele s sladkornim sirupom ali s sladkornim testom, ki ga pripravljajo na poseben način. Pretežno zazimujejo čebele na sladkorju, a med — zlasti, ako izvira od mane — pravočasno vzamejo iz panjev. Sladkorno raztopino pokladajo že v drugi polovici avgusta, da jo morejo čebele še v času toplih dni predelati v med in celice pokriti.

Razmerje med cenama sladkorja in medu je 1 : 7, to se pravi, da more čebelar kupiti za 1 kg medu okoli 7 kg sladkorja. Sladkor ni drag, ker ga Danci sami precej pridelajo doma, a ga poleg tega še uvažajo po zmernih cenah iz Amerike. Cena sladkorja se suče okrog 0,80 danske krone, medtem ko je cena medu 6—8 kron. Glede na to jim sladkorja za potrebe čebelarjev niti ni treba denaturirati, kakor ga moramo pri nas. Danci kot prosvetljen narod pač poznajo zdravilno vrednost in hranljivost medu, pa je zato ta velika razlika v cenah medu in sladkorja razumljiva.

Danska je majhna, a zelo lepa dežela, polna zelenja in cvetja. V njej je ca. 4.280.000 prebivalcev, od katerih se jih približno en milijon ukvarja in pre-

Tipični danski panji
(Foto S. Lončarevič)

življa izključno s poljedelstvom. Na 1 km² živi približno 100 ljudi. To je dežela, v kateri ima vsak kmet v svoji hiši telefon in klavir, radio in električno razsvetljavo ter vse instalacije na električni pogon. Videli smo marsikatero kmečko hišo, ki je bila stara tudi preko 100 let in pokrita s slamo, toda ko smo stopili vanjo, smo ostrmeli. V njej sta vladala najpopolnejši red in snaga, opremljena pa je bila z najmodernejšim pohištvo. Posebno pada v oči zelenje, s katerim so vse hiše obdane: skrbno obstrižene žive meje, s katerimi so ograjeni vrtovi in dvorišča, sadovnjaki z odbranim, pritlično vzgojenim drevjem, lepo negovani in polni plodovi. Tu ni niti enega vaškega pota, ki ne bi bil asfaltiran. Kamor pogledaš, na levo ali na desno, povsod najdeš sledove vzornega gospodarstva. Nikjer ni zapuščenih polj, vse je pravočasno in z največjo skrbnostjo obdelano. To je dežela brez analfabetov, dežela kmetov, od katerih se mnogi ponašajo s fakultetno naobrazbo.

Danska — zemlja naprednega kmetijstva

Danska je pretežno agrarna dežela. Odlikuje se po intenzivni obdelavi zemlje, zaradi katere izstopajo visoki donosi v poljedelstvu in živinoreji. Danska nima dovolj industrijskih surovin, ima pa dokaj ugodno podnebje,

s čimer so dani najvažnejši pogoji za razvoj kmetijstva. Sicer so dobre podnebne razmere tudi v nekaterih drugih deželah Evrope in splošno na svetu, toda večina od teh nimajo tako modernega poljedelstva.

V prvi polovici preteklega stoletja je tudi na Danskem prevladovala naravna poljedelska proizvodnja. Mnogi kraji, ki so danes kultivirani, so bili močvirnati ali zapleveljeni, z živinorejo pa so se ukvarjali bolj ali manj ekstenzivno. 1845. leta je prva farmerska konferenca sprejela važna določila o pospeševanju poljedelske proizvodnje. Od tedaj dalje se je zadrugištvo čedalje bolj uveljavljalo. Plodored so določali načrtneje, z melioracijo pa so kultivirali 1.500.000 ha do tedaj neizkoriščene zemlje. S spretno izkopanimi jarki so začeli osuševati ali namakati zemljišča, selekciji živine, žitaric in raznih drugih kulturnih rastlin pa so posvečali čedalje večjo pozornost. Potemtakem sta na Danskem dva odločujoča činitelja omogočila maksimalno izkoriščanje zemljiščnih in podnebnih razmer. To sta zadrugištvo in agrotehnika. Danska je zelo izpopolnila zadrugištvo, ki se je pokazalo kot najkoristnejše sredstvo za organiziranje kmetov pri pospeševanju poljedelstva. Ker je upoštevala vse važne izsledke znanosti in tehnike ter na široko razpredla zadrugišno mrežo, je postala ena izmed najnaprednejših poljedelskih dežel. Njena izkustva, ki si jih je pridobila predvsem pri pospeševanju kmetijstva z zadrugištvom, so pomembna tudi za našo državo, saj sta si Danska in naša država v marsičem podobni, podobni zlasti po pogojih, ki jih je mogoče izkoristiti pri izpopolnjevanju kmetijstva.

Zadrugiški pokret je v razdobju 100 let dosegel na Danskem zelo visoko stopnjo. Široka zadrugišna mreža v proizvodnji in predelavi živinorejskih in poljedelskih surovin, kakor tudi v prometu z njimi, je postala odločujoča ročica splošnega napredka te male dežele. Pozabiti seveda ne smemo pri tem na njeno industrijo, ki je prav tako dobro razvita.

GOST IZ ANGLIJE

RADO LIČAN

Od 28. maja do 12. junija se je mudil v Jugoslaviji Cecil C. Tonsley iz Londona, urednik angleškega lista *British Bee Journal*, edinega čebelarskega tednika na svetu. Po prekoračenju meje v Podrožici in zadostitvi carinskim predpisom na Jesenicah se je odpeljal direktno v Beograd. Tu so ga sprejeli zastopniki srbskih čebelarskih organizacij in ga odpeljali v hotel Ekscelsior, da je odložil svojo prtljago in si opomogel od naporne vožnje. Po ogledu Beograda in njegovih znamenitosti so mu srbski čebelarji razkazali razne kraje, ki so važni s čebelarskega stališča, tako Valjevo, Novi Sad, Fruško goro, Svetozarevo, Čačak in druge. Nadaljnja pot ga je vodila preko Črne gore in Boke Kotorske v Dubrovnik, odtod pa nazaj skozi Sarajevo zopet v Beograd. Vmes je bilo nešteto stranskih izletov, ogledov primitivnih in modernih čebelarstev, obiskov na znanstvenih ustanovah itd. 10. junija je bila poslovilna zakuska na ladji Zagreb, ki stoji zasidrana v donavskem pristanišču in je zaradi nerabnosti za plovbo spremenjena v restavracijo. V spremstvu urednika Jevtića in tajnika Živanovića si je Tonsley nato ogledal nočno življenje Beograda, zjutraj sedel z njima v letalo in dospel 11. junija

v Zagreb. Toda še isti večer se je poslovil od hrvaških čebelarjev in nadaljeval svojo pot v Ljubljano. O vtisih, ki jih je bil odnesel iz Jugoslavije, je napisal v *British Bee Journal*-u članek pod naslovom *A Land of Changing Scenes* (Dežela menjajočih se prizorov), iz katerega objavljamo v prevodu samo tisti del, kjer govori o svojem obisku v Sloveniji.

»Včeraj sem bil še v Zagrebu, v prestolnici Hrvaške, danes zjutraj pa sem se že znašel v Sloveniji, v mestu Ljubljani. Pokrajina je spet menjala svoje lice; izpremenil se je do neke mere značaj ljudi in prav tako tudi dežele. Narava je tu precej podobna naši v vzhodnih delih Anglije.

Tu sem bil deležen zadnje velike dobrodošlice jugoslovanskih čebelarjev. Jutri se bom od njih poslovil, in misel na to mi kali veselje; zapustiti bom moral deželo, v kateri zveni beseda »Dobrodošel!« tako pristrčno in pristno, da si tega kdorkoli izmed nas sploh ne more predstavljati.

V Sloveniji je bilo to leto na splošno slabo vreme, toda ko nas je na postaji pozdravila deputacija Slovenske čebelarske zveze, je kljub temu, da je bilo še zgodaj, kazalo, da bomo imeli lep in topel dan.

Naša prva pot nas je vodila malo vstran od Ljubljane, na dom zelo priljubljenega in spoštovanega slovenskega čebelarja Avgušтина Bukovca. Starega moža — sedaj ima že 76 let — smo našli v njegovem čebelnjaku. Sedel je v svoji sobi, ki je sestavni del čebelnjaka, okrog njega pa so bili razvrščeni razni čebelarski zakladi, ki jih je zbiral vse svoje življenje. Dalje časa je bil urednik Slovenskega čebelarja, čebelarskega časopisa za Slovenijo, in lahko si predstavljam, da je prav v tej sobi opravil pretežni del svojih uredniških poslov. Na desno od vrat, skozi katera smo vstopili, sta stali vzdolž lesene stene dve vrsti listovnih panjev, ki so v tem delu dežele na splošno udomačeni. Sati, ki jih je mogoče prav tako premikati kakor knjige na knjižni polici, merijo 41×26 cm. Devet jih je v plodišču, ki je prekrito z matično rešetko, devet pa v medišču, ki je nad plodiščem.

Ta prijazni stari gospod nas je pristrčno pozdravil in nas povabil, naj sedemo, kot se je sam izrazil, kar med njegove čebele. Zaradi starosti je opustil čebelarjenje na veliko in večino panjev prodal. (Nekoč je bilo v tem čebelnjaku 120 družin.) Ko sem se razgledoval po sobi, je moj pogled obvisel na doprsem kipu Georga Bernarda Shawa in takoj sem opazil presenetljivo podobnost med našim gostiteljem in tem velikim pisateljem.* Ko sem ga vprašal, če je oboževatelj Shawa, mi je prav po shawovsko odgovoril: »Ne posebno, toda ker sva si tako podobna, da bi lahko kak kipar, ki bi hotel imeti njegov kip, namesto njega modeliral mene, sva si vendarle zelo blizu.«

Tu v tišini čebelnjaka s poslikanimi panji, tu sredi razkošja pravega angleškega vrta z raznovrstnimi rožami in lupinusi, na katere je njih lastnik tako ponosen, bi lahko ostali ves dan in poslušali življenjske zgodbe tega resničnega sina čebel. Toda ne, imamo še mnogo opravkov, saj bi hoteli še marsikaj videti.

Preden smo se poslovili od njega, mi je poklonil panjsko končnico, eno iz svoje obsežne zbirke, ki predstavlja njegov največji čebelarski zaklad. S tem me je zelo počastil, za kar mu lahko izrečem samo svojo ponižno zahvalo.

* Dejansko je bil to kip tovariša Bukovca. Izdelal ga je akademski kipar Evgen Sajovic, sin znanega čebelarja iz Pivke. (Op. ured.)

Zunaj v Sloveniji smo na hitrico obiskali še dva čebelnjaka, ki sta bila podobno zgrajena kot čebelnjak Avgušтина Bukovca in ki predstavljata najboljša primera tamkajšnjega načina čebelarjenja. Čebelnjaki so zelo privlačni in verjetno tudi uporabni, toda čutil sem, da so nepraktični zaradi tega, ker bi bilo skoraj nemogoče v njih preprečiti širjenje bolezni ali ropanja, če bi v kakem panju izbruhnila ta nesreča. Kranjska čebela je zelo krotka in, kakor je videti, tudi zdrava, toda kljub temu se mi zdi sporno, da bi bila za boleznijo nedovzetna.

Pozno dopoldne nas je privedla pot do vznožja gozdnatega pobočja, kjer so mi pokazali nekaj lesenih križev, ki označujejo grobove partizanov, padlih med zadnjo svetovno vojno. Uradniki, pesniki, pravniki, pisatelji in ljudje iz vseh mogočih poklicev so žrtvovali lastna življenja, da so priborili svobodo svoji deželi.

Poleg lesene planšarske kočice v bližini majhne reke, ki se je vila v ozki grapi mimo nas, je sedla naša družba v senco velikega hrasta, da bi se odahnila in se nekoliko okrepčala.

Popoldne smo se vozili precej časa po čudoviti pokrajini, kjer smo imeli priložnost govoriti z mnogimi čebelarji. Vsi brez izjeme so bili našega obiska zelo veseli ter so takoj odložili kakršnokoli, še tako važno delo, samo da so nam lahko razkazali svoje čebelnjake. Čim dlje smo se vozili po tej lepi deželi, tem bolj se je obdelana zemlja umikala gozdnati in gorati krajini. Približali smo se avstrijski meji. Sredi popoldneva smo se znašli pod visoko, s snegom pokrito goro poleg vasi Breznice, rojstnega kraja slavnega čebelarja Antona Janše. Toda preden smo obiskali hišo, v kateri je bil Janša rojen, smo odšli k čebelnjaku njegovega učenca, svetovno znanega vzrejevalca matic, Jana Strgarja. Ko smo prišli k njemu, je bil ravno zaposlen z dvema rojema. Tu smo lahko videli posebno vršo za prestrezanje rojev, ki jo v tem delu dežele na splošno uporabljajo. Vrša je na pogled podobna dolgemu lesenemu koritu, širokemu približno 12 inč in visokemu 15 inč. Na enem koncu in vzdolž gornje strani je korito pokrito z žičnato mrežo, proti drugemu koncu pa se polagoma zožuje in zoži v majhno odprtino, ki se prilega žrelu panja. Cela naprava je dolga 4 do 5 čevljev. Vršo prislonimo k žrelu panja, ko začne družina rojiti. Glavni del roječih čebel vstopa vanjo pri zoženem koncu in se grozdijo na širšem koncu, tiste čebele, ki se medtem dvignejo v zrak, pa prisedejo kasneje, ko zavohajo matico, na zunanji strani mreže. Roj spravimo v panj tako, da udarimo z vršo ob tla in čebele preprosto stresemo iz nje. Rad pa bi vedel, kaj bi se zgodilo, če bi se naenkrat odločilo rojiti več družin, ko ima vendar človek samo dve roki.

Zaradi slabega vremena tedaj v Strgarjevem čebelnjaku še niso vzrejali matic. Zato se nisem mogel seznaniti z njihovim načinom vzreje, pač pa sem prebil prijetne pol ure med opazovanjem čebel in ogledovanjem različno pobarvanih panjev. Nekateri panji so imeli na pročeljih tudi lepe slike, podobne onim, ki sem jih bil videl v Bukovčevem čebelnjaku. Zanimiva je bila zlasti končnica s sliko Antona Janše, toda prav ta ni imela datuma.

Ko smo se poslovili od tega čebelarja in njegove družine, smo se odpekljali na dom Antona Janše. Hišo smo kmalu našli. Bila je skrita v senci dreves prav nasproti velike, z belo snežno kapo pokrite gore Stol. Bili so svečani trenutki, ko sem stal pred Janševo rojstno hišo in si jo ogledoval.

Čutil sem, da predstavlja to vrhunec mojega potovanja. Sedanji lastnik Janševe hiše nas je peljal v čebelnjak, kjer smo našli nekaj starih panjev, ki naj bi jih izdelal sam Janša pred več ko 220 leti.

Na povratku v Ljubljano smo obiskali v Vrbi tudi dom velikega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Ta pesnik je zelo oboževal Byrona, Keatsa in Shelleya ter prevedel precej Byronovih pesmi na slovenski jezik.

Končno še skok in bežen pogled na Bled, pogled na njegovo krasno jezero in grad, kakršnega smo vajeni gledati zgolj na slikah v pravljičnih knjigah. Grad čepi kakor kokoš na gredi vrhu visoke skale in se razgleduje po lesketajoči se vodni gladini, katere mir motijo le rahli valovi, ki nastajajo za čolni, polžečimi počasi k peščenemu obrežju. In ko zreš v vso to lepoto, se ti nenadoma zazdi, da je to kraj, kjer bi si želel prebiti ostanek svojega življenja.

Povsod v Sloveniji vzdolž vijočih se cest smo opazili veliko število kapelic s kipi Device Marije ali Kristusa in z lepo poslikanimi stenami. Pretežna večina jih je bila okrašenih s sveže nabranim cvetjem.

Po večernem predavanju so me peljali k znanemu lokalnemu čebelarju, ležečem v bolnišnici zaradi bolezni, ki si jo je bil nakopal med vojno. Sedaj si je že kolikor toliko opomogel.

Po večerji se je razvila živahna debata o čebelah in čebelarjenju. Mojo pozornost je zbudil predvsem dr. Kocjan, ki raziskuje čebelje bolezni na Veterinarsko-bakteriološkem zavodu v Ljubljani. Zadnji čas se, kakor profesor Bailey v Rothamstedu, zlasti mnogo ukvarja z nosestavostjo. Rekel je, da je prišel pri svojih raziskavanjih do istih zaključkov kot Bailey. Trdno je prepričan, da je lahko tudi matica nosilka kužnih kali in, dokler take matice ne izmenjamo, je družina bolj dovzetna za bolezen kot sicer.

Bila je že pozna ura, ko sem se odločil, da se poslovim. Vsak mi je hotel stisniti roko, vsak mi je želel srečno pot! In ko sem se spomnil, da bom že zjutraj zapustil to deželo, me je obšlo žalostno občutje, ki pride vedno takrat, kadar moraš oditi iz dobre družbe. No, tudi to sem prebolel in vse se je najlepše končalo.

Srbski čebelarji v razgovoru s Tonsleyem, ki ga je videti v ozadju, na koncu pogrnjene mize

STARI ZAPISI O ČEBELAH IN ČEBELARSTVU

(Kulturnozgodovinski in jezikovni drobiž)

JOŽE STABEJ

Kuraltovo življenje naravnost ponuja prebogato gradivo za povestno oblikovanje peresu kakega Preglja. In še to: ali je res le naključje pri Slovencih, da so napisali izredno nadarjeni in napredni ljudje s posebnim trudom ter z vso skrbnostjo o čebelarstvu dobre rokopise, ki pa niso bili natisnjeni. Že pet takih primerov nam pove naša slovstvena zgodovina: P. P. Glavar, Pogovor od Zhebelnih Rojou 1776; Martin Kuralt, obravnava o čebelarstvu okrog l. 1840; Bučelstvo. Po izkušnjah in besedah rétijskega bučelarja Jožefa Obláka spisal Fr. Levstik, 1867; ^{116a} Marko Novak iz Stročje vasi pri Ljutomeru okrog l. 1870 (kar je zapisal Peter Skuhala [1847—1913] v knjižici Povesti, črtice in nekatere pesmi. Maribor 1911, str. 46, 47); Ivan Jurančič, znani čebelarski strokovnjak (1861—1935), pa je zapustil o čebelarstvu rokopis, ki ga je bil ponudil leta 1888 DSM, a ga le-ta neki zaradi obširnosti ni natisnila in je potem ostal v zasebnih rokah dotlej, da ga je nedavno odkupila Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani.

Koroški pisatelj in jezikoslovec Urban Jarnik (1784—1844) je dal na čelo nemu izmed svojih prvih del Sbér lépih ukov sa Šlovenfko mladino (V-Zelovzu, 1814) pesem Buzheliza, in pristavil pod črto: *V-ftaro-Šlovenjim se pravi Pzhela, pzheliza*. Pesem ima 8 štirivrstičnih kitic (str. 1—3) in je rabila Jarniku za pouk mladini, ki jo uči:

5. *Ne bodi lenobi prijatel, moj brat!
Ak nozhesh fi frezho zhlopéftva safpat',
Buzhelza te vabi, de délafh prav rad,
Škós délo le vshivlal bofh fvojih dél fad!*

8. *To véno modróft pa ohrani ko fterd
V-fvo ferze od ófka, katéri ni terd,
Ohran' jo na simo nadlóg in teshav,
In tako bofh lahko fkuhfnjave preftal!*

Poseben prijatelj čebel je moral biti goriški pesmar, šolnik, planinec in ljubitelj živali Valentin Stanič (1774—1847). Tako bi lahko še in še vrstil ime za imenom slovenskih piscev v 18. stoletju in v začetku 19. stoletja, ki so napisali v svojih delih kak drobec o čebeli. Končam pa z letom 1831, ko je izšlo v Gradcu že drugo slovensko delo o čebelarstvu (Peter Dajnko, Čelarstvo) in ko je leto prej ponosno vzletela Krajnska Zhbeliza ter uspešno brenčala 4 leta tudi ob negi velikana slovenskega duhá, Franceta Prešerna.

V pesmih Krajnske Zhbelize je čebela prikupna domačinka. Spomladi¹¹⁷

^{116a} Po izjavi dr. A. Slodnjaka, urednika Levstikovih zbranih spisov v zbirki Slovenski klasiki pri Državni založbi Slovenije, bo objavljeno Bučelstvo v predzadnjem, to je 9. zvezku; do zdaj so izšli štirje zvezki. — Knjiga 53, str. 143.

¹¹⁷ Spomlad. Perve bukvice 1830, str. 13, 14. Pesem je napisal Ignac Holzapfel (1799—1868).

*Vefela buzhi
Buzhela, hiti
Po roshizah ferkljati;
Medu se naferkljati
Netrudna sheli.*

Jeseni¹¹⁸

*Zhebela donofi
Vam, Janfhi! medú,
Na ajdov kruh profi
Pogazhar fatú.*

V tretjih bukvicah leta 1832 je na str. 72, 73 'Povrazhilo', pesem Janeza Ciglerja, ki opisuje, kako je rešil golob čebelico, ki je bila padla v vodnjak, čebela pa vrne golobu njegovo ljubeznivo pomoč s tem, da piči v roko strelca, ki je hotel ustreliti goloba, ker

*Šerzé posabilo
Ljubesni ne bo,
Dobrote vrazhilo
Da milo nebó.*

Pred sklepom zapisov iz prvih desetletij 19. stoletja omenim še pesniško puščico dr. J. Zupana na Janša, ki se glasi:

*Janfha, zhebelár.
Na Krajnfkim se kifal
Je muhe redil,
Na Duneju pifal
Gofpòdo uzhil.*

(Spomenik ... MS 1883, str. 165)

V Illyrisches Blatt z dne 28. junija 1828, str. 101 in 102, pa je počastil Janšev spomin Jožef Zemlja (1805—1843) v lepi pesmi 'Polétni vezhér', ki jo je spesnil Per Janfhovim ulnjáku 15. vezhér Refhniga Zvéta 1828. (Bereš jo lahko v SČ XXXVII. letnik, 1934, str. 97.)

Na splošno starodavno priljubljenost in domačnost čebele pri nas pa nam izpričujejo slovenske narodne pesmi, o čemer bi mogli napisati po temeljitem raziskovanju posebno obravnavo. V dragoceni zbirki dr. Karla Štreklja, Slovenske narodne pesmi, ki so izhajale v Ljubljani od leta 1895 do 1923, je povedana marsikaka lepa beseda o čebeli, imenovani zdaj čela, čmelica, potem zopet bčelica, čelica, čelca, čebelica ter kako le-ta brni, leti, prileti, zleti in podobno. Kdor ima Štrekljevo zbirko in hoče zaznati nepopačeno preproščino slovenskega naroda o čebeli, preberi n. pr. pesmi številka 1181—83, 5271—74, 5928 in razmišljaj o preprostem verovanju Slovencev, ki je danes komaj še spomin na pradavnino, da je čebela stvar, ki ima dušo in da prav zato ne pogine, marveč da umre.

¹¹⁸ Jeŕén. Perve bukvize 1830, str. 17—19. Pesem je napisal dr. Jakob Zupan (1785—1852).

ZAKAJ SE ČEBELE MED PREVOZOM ZADUŠE

VLADO ROJEC

Kakor smo dejali, je pri čebelah krvni obtok ločen od dihalnega sistema. Če pride do motenj v dihalnem sistemu, je lahko krvni obtok še vedno v redu. Čebele ne dihaajo skozi usta ali skozi kake druge odprtine na glavi, temveč skozi luknjice, ki so razvrščene ob pobočjih telesa. Od vsake luknjice vodijo v notranjost razvejičeni rovi, ki oskrbujejo s kisikom samo določen del staničja. Če je kaka luknjica zamašena, nastanejo okvare zgolj v onem delu staničja, ki je v trahealni zvezi s to luknjico. Najčešča posledica take zamašitve je ohromitev mišičja in organov, ki jih giblje to mišičje. Če so zamašene oprsne vzdušnice, se čebele ne morejo več dvigniti v zrak. Brezletnost se pojavlja na primer pri pršičavosti, ker se povzročitelji bolezni naselijo v oprsni vzdušnicah ter jih zagatijo ne samo z lastnimi telesci, temveč tudi z jajčeci, ličinkami in ekskrementi. Za brezletnost pri nose mavosti nosi krivdo krvni obtok, ki zaradi nepravilne prebave ne deluje več tako, kot bi moral.

Če pade čebela v vodo, spočetka dokaj dobro plava, kajti vzdušnice, zlasti pa vzdušni mehovi so napolnjeni s precejšnjo množino zraka, ki drži že samo po sebi lahko telesa na površini. Kakor hitro pa je kisik v vzdušnicah izrabljen, se odpro zaklopnice ob dihalnicah, nakar vdre v notranjost namesto zraka voda. Čebela se začne potapljati ter končno pogine za zastrupitvijo z ogljikovim dvokisom. Na isti način nastopi smrt pri čebelah, ki so se zamazale z medom in so se jim pri tem zamašile dihalnice.

Do zastrupitve z ogljikovim dvokisom pride tudi v prostoru s pomanjkljivim prezračevanjem. Vendar so čebele glede tega manj občutljive kot ljudje in razne druge živali. Dunajski in ruski poizkusi so pokazali, da prenašajo brez škode dokaj velike količine ogljikovega dvokisa. Sicer pa se kaže ta njihova sposobnost najlepše v roju. Predstavljajte si čebele, ki žde prav sredi grozda, tesno privite druga k drugi, da se niti gibati ne morejo. Res je, da delajo dlačice, s katerimi so obdana posamezna telesa, gručo nekako porozno, toda kanalčki, ki nastajajo med dlačicami in po katerih naj bi se vršila izmenjava slabega in svežega zraka v notranjosti gruč, so tako tesni, da bi marsikatera druga žival ob podobnih okoliščinah kaj kmalu zadahnila. Tudi v panjih je za prezračevanje zelo slabo preskrbljeno. Glavni dotok zraka prihaja vanje le skozi žrela, ki so razmehoma majhne odprtine, tako da se človek čudi, kako morejo čebele vztrajati v prostoru, ki je čisto naravnost natlačen z njimi. Po vsem tem bi lahko sklepali, da čebele med prevozom ne poginejo zaradi pomanjkanja zraka, posebno če so vratca sneta in so panji zadaj na široko odprti. Končni efekt je seveda tudi pri njih smrt zaradi nedostajanja kisika, toda vzroki, ki privedejo do tega imajo svoj izvor v drugih pojavih. Oglejmo si te pojave in si jih skušajmo raztolmačiti!

Ako prevažamo čebele ponoči ali zgodaj spomladi in pozno jeseni po dnevi, nam skoraj ne delajo nikakih preglavic. Spočetka, ko žrela pri panjih zapremo, ko začnemo panje nakladati na voz, na avto ali v vagon, se pač razburjajo, toda polagoma se vsem sunkom in premetavanjem tako privadijo,

da sploh pozabijo, čemu imajo žela. Enakomerni udarci koles ob železniške tračnice jih tako rekoč uspavajo in naravnost prisilijo, da stvorijo tesnejšo gručo. Zgodilo se je, da so se pri panjih nekega čebelarja med nočnim prevozom po železnici zaradi neprimernih zaporic odprla žrela v medišču, a smo to opazili šele tedaj, ko smo prišli na končno postajo. Čebele so pač že ponoči privrele skozi žrela, vendar se niso razlezele, temveč v strnjenih blazinah občepele na pročeljih. Ko smo panje v jutranjem svitu in hladu prekladali iz vagona na avto, niso odletavale, pa tudi kasneje ne, ko je avto dokaj nerodno kolovratil po slabi cesti, tako da smo domala vse pripeljali na pasišče. Res je, da je bila ta vožnja razmeroma kratka, da so bile čebele v celem zaprte komaj 11 ur, toda niti večdnevni pripor v takih okoliščinah ne vznemirja čebeljih družin.

Tovariš Cvetko je leta 1948 vozil svoje družine zadnje dni oktobra iz Ljubljane na Hvar. Zaradi nepredvidenih ovir so bile nepretrgoma zaprte skoraj 9 dni in noči. Ko pa so prišle na mesto, je bilo v panjih le malo mrtvic. Tovarišu Zunku so pripeljali v novembru leta 1945 čebele iz dokaj oddaljenega kraja v zamašenih panjih in z vloženiimi slamnicami. Na vožnji so bile ves dan, ko pa so jih zvečer razložili, ga o tem niso obvestili, tako da so bile zaprte še celo noč. Kljub temu se jim ni nič zgodilo. Tudi sam sem že prevajal družine zgodaj spomladi v popolnoma zaprtih panjih na precejšnje razdalje, ne da bi opazil pri njih kake nedostatke.

Vsak prevoznik dobro ve, da se je bati zadušitve pri družinah le ob vročih in soparnih dnevih. Najbolj kritičen je čas med 11. in 4. uro popoldne. Toda, če se ne utrga kak meden sat, navadno ne pride do nezgode med vožnjo, temveč šele na razkladalni postaji ali na kaki postaji z daljšim postankom vlaka.

Leta 1952 se je odločila večja skupina čebelarjev, da izkoristi žepkova pasišča na Velebitu. Med potjo po dolenski železnici in od Karlovca naprej po liški železnici ni bilo nič posebnega. Proti koncu vožnje so res začele nekatere družine nekoliko rogoviliti, toda z vodo in drugimi pripomočki smo jih le držali kolikor toliko v šahu. V Gračac, kjer smo nameravali razkladati, smo dospeli kasno popoldne. Železničarji so odklopili naše vagone od vlaka, ker pa je bila postaja naravnost zatrpna z raznimi tovornimi garniturami, jih niso mogli takoj potegniti do rampe. Dobro uro smo stali na odprti progi in v tej uri prestali več kakor na vsej prejšnji poti. Poznopopoldanski sončni žarki so se poševno uprli v naše vagone in jih razgrelji, da je postalo v njih neznosno vroče. In pričel se je kar na splošno v vseh panjih ples čebel. Krotili smo družine, kakor smo vedeli in znali, zraven pa tekali od čebel do prometnega urada, pa spet nazaj k čebelam ter moledovali in rotili železničarje, naj nas spravijo čimprej z mesta. Končno je le prišlo odrešenje. Na rampi smo najeli več delavcev, da so nam pomagali razkladati. Vagoni so bili v hipu prazni. Panje smo zložili v senco za skladiščem, sumljive pa znosili na drugo mesto in jih takoj odprli. Nekaj družin je kljub temu padlo.

Zdi se mi, da ni za čebelarja ničesar pretresljivejšega kakor pogled na zadušeno družino. Če panj odpreš, lezejo čebele, kolikor jih ni obviselo med satjem ali obležalo na dnu, kakor črni ščurki iz njega, vse mastne in ogoljene, z zlepljenimi dlačicami in povešenimi krili. Le redkokatera se še dvigne v zrak, a če odleti, pade kmalu na tla in pogine. Prav tako mastni so sati,

pokroveci nad zalego in pokroveci nad celicami z medom. Iz notranjosti veje poseben vonj, vonj po prežvečenem, ki sicer ni močan, a za izkušenega prevoznika vendarle toliko dojemljiv, da bi mogel zgolj z nosom odkriti dušecho se družino. Tu in tam opaziš kako mladico, ki je pravkar prilezla iz svoje zibke ter kobaca sedaj omamljena in nebogljenjena po satu, zaman iščoč družbe in toplega kotička. Revše, le kaj te je prineslo v to strašno razdejanje?

Zalostna slika je rezultanta verižno povezanih dogajanj znotraj panja. Na zunaj je kaj malo videti. Kar lahko opaziš, se da opisati z nekaj besedami.

Iz gruč mirno ždečih čebel se odtrgajo posameznice in začno nestrpno begati po mreži okenca. Večinoma plezajo od spodnje prečne letve okenca proti zgornji, ko pridejo na vrh, pa zgube ravnotežje in zdrknejo navzdol, nakar se znova zaženejo ob mreži navzgor. Človek ima vtis, da jih moti svetloba in vabi na prosto. Takih nestrpnih je čedalje več. Ščasoma se združijo v curke, iz teh curkov pa nastane cela reka, ki struji proti stropu. Zdi se ti, da prihajajo vse čebele iz praznega prostora pod sati in da krožijo v podolžni smeri panja okrog gnezda. Če prisloniš dlan k mreži, začutiš, kako panj prigreva. Toplota je največja spodaj, proti vrhu pa se polagoma razgublja. To enotnost toka začno naposled motiti drugi tokovi, ki prihajajo predvsem od strani na mrežo. Tokovi se med sabo pomešajo, prejšnje enotno strujenje pa preide v vrtenje in ono značilno vrvenje, ki ga opazimo v panju tik pred rojenjem. Družina vrši in buči, da jo je slišati že od daleč. V ozkem prostoru za okencem je čedalje hujša gneča, čebele pa še vedno pritiskajo iz notranjosti. Pritisk se stopnjuje do take mere, da onemogoči vsako gibanje in da se mreža, če je količkaj ohlapna, usloči na vzven. Ob mrežo pritisnjene čebele začno pomaljšati skozi žičnate petlje svoje jezičke, na koncu njihovih jezičkov pa se prikažejo drobne kapljice medu. To je konec! Če panj odpreš, ne bo nobena čebela več zletela.

To je kratek opis vnanjih pojavov, ki spremljajo vsako dušenje družine. Vprašanje pa je, kaj se ves ta čas dogaja v notranjosti panja in kateri kamenček sproži tisto lavino, ki vodi družino z neko dosledno nujnostjo v prepast. Da se čebele pri tem razburjajo, je jasno, toda zakaj se začno razburjati? Odgovor je tako rekoč na dlani. Ali zaradi svetlobe, ali zaradi toplote, morda tudi zaradi obojega. Za čebele kakor za mnoge druge žuželke je svetloba zelo privlačna. Če jih spustimo v nekem mračnem prostoru, jo bodo vedno ubrale v tisto smer, od koder prihaja največ svetlobe. Heliotropizem imenujemo ta pojav. Da bi zmanjšali vpliv heliotropizma, so nekateri čebelarji predlagali tako imenovano temno zračenje. Zrak naj bi prihajal v panje med prevozom po nekakih lomljenih rovih, v katerih naj bi se svetloba ubila. Vprašanje pa je, če čebele dnevne svetlobe kljub temu ne bi začutile, saj je znano, da imajo zelo dober spomin za čas. Ta spomin pa ni odvisen od vnanjih vplivov, temveč vezan zgolj na presnavljanje. Če so čebele krmili s snovjo, ki je presnavljanje zavirala, so se pojavile kasneje na krmišču, kot so bile priučene; s sredstvi, ki presnavljanje pospešujejo, so dosegli, da so prišle prej. Vsekakor pa v obstoječih okoliščinah svetloba ne more škodljivo vplivati na čebele, medtem ko tega o toploti ne moremo reči. Pri 10°C čebela otrpne, prav tako pa tudi pri kakih 50°. Treba je torej razlikovati otrpnjenje zaradi mraza in otrpnjenje zaradi vročine. Pri vročinski otrplosti odpovedo mišice in nastopi smrt zaradi zgrudenja beljakovin v

stanicah. Toda do tako visoke temperature v panjih najbrž sploh nikdar ne pride, čeprav lahko čebele z gibanjem naženejo toploto v panju mnogo više, kot je izven njega. Res je tudi, da se segret zrak raztegne in da je že zaradi tega v njem nekoliko manj kisika kot v hladnem zraku. Razlike pa so tako majhne, da gremo lahko gladko mimo njih, posebno če pomislimo, da prenašajo čebele brez škode razmeroma velike množine ogljikovega dvokisa. In vendar je toplota tisto, kar prinaša smrt.

Poleti je toplina v panjih, zlasti kadar je v njih zalega, stalna. Znaša okrog 35° C. Vsak nihaj navzdol ali navzgor lahko kvarno vpliva na zalego. Okvare so ugotovili že pri odklonih 0,2—0,4°. Vzemimo, da je v času prevoza zunaj na soncu 30° C. Že v vagonu je tedaj temperatura znatno višja, še večja pa je v panjih, posebno še, če se čebele zaradi svetlobnih motenj razburjajo in silijo na prosto. Neka skupina čebelarjev, ki je letos vozila svoje čebele z žajbljeve paše iz Istre, je namerila v vagonu skoraj 36° C. Škoda, da ni merila temperature tudi v panjih, kar bi lahko storila z dolgimi, pravokotno upognjenimi toplomeri, kakršne uporabljamo v termostatih. Sicer pa menda prav nič ne pretiravamo, če trdimo, da je bilo tamkaj najmanj 40° C. To je temperatura, pri kateri mora odreči vsaka regulacija. Ogrožena je zalega, v nevarnosti je naraščaj in obstoj družine. To pa je najhujše, kar more družino zadeti. V takih trenutkih se čebele navadno odločijo, da poberejo šila in kopita ter z matico vred zapuste domačijo. Nastane roj negodnik, ki pa v našem primeru ne more izleteti, ker so vsi izhodi zaprti. Vsak roj, naj bo že negodnik ali pravi roj, pa vzame s sabo popotnjo za kake 3 dni. Čebele planejo na med in si z njim natrpajo želodčke. Nato se prične ono značilno beganje in vrvenje, ki smo ga že prej omenili. Ob neki taki priliki smo opazili med begajočimi čebelami na mreži tudi matico, ob neki drugi priliki, ko smo v skrajni sili okence odprli in spustili čebele, pa smo našli matico na tleh. To bi bilo lahko v dokaz, da imamo tukaj res opraviti z rojem negodnikom. Ako bi sedaj žrelo panja odprli, n. pr. če bi bili že na pasišču, bi družina dejansko izročila, se morda kasneje vrnila, a pri tem lahko zgubila celo matico. Zdi se mi, da so čebelarji premalo previdni pri odpiranju panjev po prihodu na pašo in da so zgube matic na tujih pasiščih prav pogosto posledica takega nepravilnega ravnanja.

Roj negodnik nastane vedno takrat, kadar je ogrožena zalega, n. pr. zaradi lakote, moljavosti, boleznih itd., poudariti pa je treba, da samo zaradi boleznih zalege. Nosemave in pršičave družine ne roje, pa naj gre z njimi še tako naglo navzdol, ker pač ni pri tem ogrožena zalega. Roj negodnik stvari skrb za potomstvo, skrb za osiguranje vrste.

Ko se je odločila družina, v kateri vročina ogroža zalego, da izroji, si je tako rekoč sama podpisala smrtno obsodbo. Panika se stopnjuje, zaradi razburjenja raste tudi vročina v panju in se bliža kritični višini 50° C. Mišice začno čebelam odpovedovati, v želodčkih ne morejo več zadrževati medu in ga začno povračati. Z medom si potem zamažejo telesca, hkrati pa tudi luknjice ob pobočjih, da se jim zamaše. Druga za drugo poginejo, deloma zaradi vročinske otroplosti, deloma zaradi pomanjkanja kisika.

Če bi sedaj na kratko še enkrat preglédali ves tok dogajanj, bi lahko rekli: Nevarnost zadušitve nastane takrat, kadar se dvigne v panju toplina preko 35° C, to je preko višine, ki je potrebna za pravičen razvoj zalege.

S tem je ogrožena zalega, skrb za obstoj družine pa sproži rojilni nagon. Čebele si kakor pri vsakem roju napolnijo želodčke z medom, ki ga pa začno zaradi razburjenja in stopnjujoče se vročine kmalu povračati. Z njim si zamažejo dihalnice, nakar poginejo zaradi zastrupitve z ogljikovim dvokisom.

Če na podlagi gornjih ugotovitev ocenimo sredstva, s katerimi skušajo čebelarji preprečiti zadušitve med prevozom, moramo pribiti, da samo tista kaj veljajo, ki znižujejo vročino v panjih. Neka skupina gorenjskih čebelarjev ima na vsakem prevozu s sabo led v lesenih dežah, kajti v pločevinastih posodah za med bi se prehitro stopil. Če se začne kaka družina razburjati, polože zadaj za okenca primeren kos ledu in panj zapro. To baje tako pomaga, da je družina kmalu spet mirna. Ventilacija je šla doslej večinoma za tem, da bi dovedla čim več svežega in odvedla čim več pokvarjenega zraka, iti pa bi morala za tem, da bi bil v panjih čim večji prepih. Temna ventilacija je utemeljena. Važna je tudi ventilacija v vagonih. Najboljša je pri belih vagonih z označbo G d o v g, v kakršnih prevažajo sadje. Voda v pitalnikih z vložki iz vrečevine se je dobro obnesla, jemanje dveh ali treh satov iz medišč pa se mi zdi skoraj odveč. Brizganje z vodo je dvorezen nož, v rojilnem deliriju pa že skoraj nevarno. Voda zaradi silne vročine sproti shlapcva, kar povzroča še soparo v panju. Popolnoma napačno je spuščanje čebel v prazen prostor med okenci in vratci. Čebele se tam zaradi neprestanega plezanja tako zmučijo, da prej ali slej poginejo. Tudi v verandah ne smemo puščati čebel. Zrela morajo biti še posebej zaprta.

Znano je, da so nekatere družine bolj razburljive kot druge. Take niso za prevoz. S primernim odbiranjem bi bilo tu mogoče marsikaj napraviti. Mislim, da bi morali pri vzreji matic upoštevati tudi težnje prevaževalcev.

Ker razburljivost nalezljivo prehaja od družine do družine, bi se panji v vagonih ne smeli tiščati, temveč bi morali biti nekoliko razmaknjeni. Tako bi se tudi ne greti med seboj. To pa je nemogoče, ker bi potem panji plesali po vagonu. Morda bi ne bilo napačno, če bi bili opremljeni na vsaki strani z eno letvico, ki pa bi jih bilo mogoče odstraniti, kadar bi jih zlagali v čebelnjakih. Najbolje je zlagati panje v vagonih po sredi v dve vrsti tako, da se s pročelji tišče. Zlagali so jih tako baje tudi že v tri vrste, pa jim ni noben panj zletel na tla. Na vnanjih straneh morajo biti seveda podloženi z latami. Posameznih delov sestavljivega čebelnjaka ne zlagaj na panje ali ob panjih, temveč posebej, da je med panji čim več zraka. Ležišče si napravi na sprednjem koncu vagona, kjer je najmanj prepaha. Družinam bo prepah kvečjemu koristil, tebi pa gotovo škodil. Dobro bi bilo tudi, da bi imel vsak prevoznik s sabo nekaj vrš iz tila, ki se dajo lepo zganiti in zavzamejo zato prav malo prostora. Če bi začela kaka družina rogoviliti, bi prislonil vršo k žrelu panja in spustil vanjo sitne čebele. Vršo bi označil s številko panja in jo obesil na steno vagona. Po prihodu na pasišče bi čebele zopet vrnil družini.

Zaduše se skoraj vedno najmočnejše družine. Staro pravilo pa je, da je treba pustiti, kadar voziš na pašo, slabiče doma in vzeti s sabo le krepke družine — torej take, ki so najbolj izpostavljene nevarnostim zadušitve. V tem antagonizmu je vsa problematika prevoznništva in izkoriščanja tujih pasišč. Popolnoma zadovoljivo najbrž ne bo nikoli rešena. Zato bo še vedno najboljši tale nasvet: Vozi samo ponoči, čez dan pa panje razloži in odpri! Železnica ti je po uredbi dolžna dati primeren prostor za razložitev.

KAKŠNA BO ZIMA 1954—1955

DR. VITAL MANOHIN

Pri napovedi splošnega vremenskega stanja v zimi 1954—1955 moramo upoštevati 4 činitelje: 1. periodičnost hladnih zim, ki znaša 49—50 let;

2. 83-letna kolebanja zimske temperature;

3. začasna kolebanja temperature in padavin, ki jih opazimo pri podobnih fazah klimatskega kolebanja;

4. delovanje singularitet v prvi pentadi aprila, ki je po opazovanjih iz zadnjih 25 let v tesni zvezi s prihodnjo zimsko temperaturo.

Oglejmo si našete osnove:

1. Bližajoča se zima 1954—55 izpade iz 49—50-letnega cikla hladnih zim, ker je bila minula zima 1953—54 že hladna in se je tako uvrstila v ta cikel. Zato je verjetnost, da bo zima 1954—55 hladna, silno majhna, kajti le ena petina hladnih zim nastopa izven omenjenega cikla.

2. Delovanje 83-letnega kolebanja srednje zimske temperature kontroliramo s posebno metodo, ki omogoča na podlagi opazovanj za minulo večje število zim približno določitev vrednosti temperaturnega odklona za naslednjo zimo. Tako dobimo, da bo zima 1954—55 za $3,4^{\circ}\text{C}$ toplejša od prejšnje zime v ciklu 83 let, t. j. od zime 1871—72. Ker je bila zima 1871—72 ravno za $3,4^{\circ}\text{C}$ prehladna, bi morala biti zima 1954—55 normalna, saj znaša odklon temperature od dolgoletnega povprečka natančno 0°C .

Podatki za srednjo mesečno temperaturo in padavine zadnjih treh let kažejo neke podobnosti z leti 1854—55, 1869—71 in 1905—05. S posebno metodo moremo te podatke tako vskladiti, da lahko končno napovemo vrednosti za prihodnje zimske mesce. Tako dobimo naslednje številke:

Tabela 1

Odklon temperature od dolgoletnega povprečka

Po primerjavi z	Dec.	Jan.	Febr.	Zima (Dec.—Febr.)
1854—55	3,9	—1,4	1,4	1,3
1871—72	10,0	—5,4	—0,6	1,3
1904—05	1,5	1,4	2,8	1,9

Četudi so posamezne številke dokaj različne, je njihova skupna vrednost veljavna za zimo v celoti, se dobro ujema in napoveduje milo zimo. Povprečni odklon iz 4 števil (prva številka se nanaša na 83-letni ritem in je 0°C) znaša $(0 + 1,3 + 1,3 + 1,9) : 4 = 1,1^{\circ}\text{C}$ nad dolgoletnim povprečkom.

Podobno imamo za padavine naslednje podatke:

Tabela 2

Odklon množine padavin od dolgoletnega povprečka

Po primerjavi z	Dec.	Jan.	Febr.	Zima
1854—55	115 %	167 %	250 %	177 %
1871—72	175 %	321 %	—141 %	138 %

Tudi pri padavinah so posamezne številke nerealne. Med njimi nastopa celo negativna vrednost, kar ni mogoče. Toda v svoji skupnosti dajejo te številke dokaj verjeten povpreček 152 %, iz česar moremo pričakovati v zimi 1954—55 za dobro polovico več padavin, kot jih izkazuje dolgoletni povpreček, t. j. obilne padavine. Sicer napoved množine padavin ni toliko sigurna kot napoved temperature, ker se nanaša le na 2 števili.

4. V prvih petih dneh aprila nastopa precej redno ohladitev z dežjem, čim močnejša je ta ohladitev (in čim več je padavin), tem milejšo zimo moramo pričakovati. Najmilejše zime nastopajo, če prinaša ohladitev sneg do nižin, n. pr. leta 1935—36, 1937—38. Če pa nasprotno ohladitev in padavine izostanejo, če jih nadomesti toplo jasno vreme, sledijo mrzle zime, na primer 1939—40, 1944—45, 1946—47 itd. Če so omenjene ohladiitve neizrazite, ter je hkrati prvih 5 dni aprila toplih in jasnih, sledijo mešane zime, ki so v povprečku povečini mile, toda imajo izrazito 20—24-dnevno razdobje mraza.

V aprilu 1954 so tudi nastopile neizrazite ohladiitve in je bilo le malo padavin, obenem je vladalo 3 dni toplo, lepo vreme. Iz tega bi sledilo, da bo zima 1954—55 mešana, kar se načelno ujema s prvima dvema vrsticama v 1. tabeli, in kaže na dokaj hladen januar.

Upoštevaajoč morebitne časovne premike posameznih vrednosti in njihovo večjo ali manjšo netočnost, moremo formulirati napoved za zimo 1954—55 takole: zima bo v celoti bolj mila z nadpovprečno množino padavin. V podrobnostih pa je pričakovati precej dolgo, nekako 20 do 24-dnevno razdobje mraza, ki bo verjetno nastopilo v januarju, tako da bo prvi zimski mesec do 2° C prehladen v primerjavi z dolgoletnim povprečkom. Istočasno se bo znižala tudi množina padavin. Znižati se more celo pod normalo.

POROČILO ZA SEPTEMBER IN OKTOBER

September: Prva dekada meseca septembra je bila razmeroma topla. Prevladovalo je lepo vreme, le zadnje dni v dekadi so naše postaje zabeležile nekaj neviht in v Prosenjakovcih celo točo, ki je tamkaj uničila ajdove posevke. V severnem delu Slovenije so čebele v prvi dekadi še dalje brale na ajdi. Ajdova paša, na katero so čebelarji stavili zadnji svoj up v letošnjem letu, ni bila zadovoljiva. Samo močne družine so se preskrbele za zimo, medtem ko bo treba slabotnim družinam precej hrane dodati. Opazovalec iz Zajčjega polja poroča, da je v okolici njegovega kraja zamedila hoja, vendar je kmalu prenehala izločati mano. V drugi dekadi je prav tako prevladovalo lepo vreme, vendar je bilo zaradi severnih vetrov nekoliko hladneje kot v prvi dekadi. Paše v drugi dekadi ni bilo. V tretji dekadi pa je bilo veliko število dni deževnih. Dnevne temperature so bile še nižje kot v drugi dekadi, pihali so pretežno severni in vzhodni vetrovi.

Oktober: Vreme je bilo v mesecu oktobru dokaj ugodno. Prvi dve dekadi sta bili skoraj brez padavin, v tretji pa je bilo zabeleženih več deževnih dni in tudi toplina zraka je občutno padla. Več opazovalcev, predvsem iz više ležečih krajev Slovenije, je sporočilo, da je v zadnji mesečni tretjini večkrat nastopila slana, sneg pa da je zelo nizko pobelil hribe.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič . . . sept. okt.	+260 — 30	— 70 — 10	— 50 — 20	+140 — 60	+15.1 + 8.3	20 16	9 6	— —	187 144
Dražgoše—Skofja Loka .	+210 — 40	+ 10 — 60	— 30 — 30	+190 —130	+13.6 + 7.8	20 7	11 5	— 1	154 99
Tinjan—Istra	— 80 — 55	— 80 — 60	— 55 — 10	—215 —125	+20.0 +12.0	29 23	2 7	— —	251 156
Moščeniška Draga . . .	+100 — 60	+ 20 — 80	— 60 — 90	+ 60 —230	+20.4 +14.8	30 31	6 7	— —	264 206
Žerovnica—Postojna . .	— 30 — 25	— 75 — 40	— 35 — 65	—140 —130	— —	22 15	10 8	— —	169 138
Zajčje polje—Kočevje .	+ 15 —	— 45 —	— 85 —	—115 —	+17.0 —	22 —	3 —	— —	213 —
Krka—Stična	+140 — 10	— 90 — 30	— 35 — 60	+ 15 —100	— —	26 23	8 7	— —	174 118
Novo mesto	+450 —	—230 — 60	— 80 — 50	+140 —110	+17.9 +10.4	26 21	6 5	— —	223 135
Dragatuš—Črnomelj . .	+250 — 70	—160 — 45	— 85 — 45	+ 5 —160	— —	24 11	7 7	— —	— —
Ribnica na Pohorju . .	— —	— —	+ 20 —	+ 20 —	— —	21 —	12 —	— —	191 —
Sv. Lovrenc na Pohorju .	— 45 — 80	— 10 — 60	— 35 — 10	— 90 —150	+15.8 +10.0	26 19	9 5	— —	227 160
Sv. Lovrenc na Drav. p. .	— 15 — 15	—140 — 30	— 65 — 35	—220 — 80	+16.2 + 9.2	27 21	6 6	— —	217 164
Rogatec	— 30 — 30	—110 — 30	— 70 — 30	—210 — 90	+17.2 +10.4	28 27	6 8	— —	202 151
Bučkovci—Ljutomer . .	+370 — 30	—140 — 40	— 20 — 40	+210 —110	+17.1 +10.8	25 21	7 3	— —	235 166
Cezanjevci—Ljutomer .	+230 — 30	—130 — 20	— 50 — 30	+ 50 — 80	+16.6 + 9.7	22 11	10 7	— —	126 88
Prosenjakovci-M. Sobota	+660 — 40	—300 — 50	— 70 —420	+290 —510	+16.1 + 9.7	27 18	9 6	— —	220 51
Lendava	+220 — 20	—140 — 20	— 30 — 30	+ 50 — 70	+12.7 + 8.4	22 18	8 17	— —	162 135
Bilje—Renče	+ 25 — 40	—160 — 20	— — 25	—135 — 85	+20.7 +12.1	30 29	2 3	— —	238 189
Pristava—Ljutomer . .	+130 —	—175 —	+ 80 —	—125 —	— —	24 —	7 —	— —	189 —
Dol. Logatec	+290 —	+120 —	—140 —	+270 —	+19.1 —	27 —	12 —	— —	166 —
Pribudič	+ 55 —	— 70 —	—115 —	—130 —	+17.7 —	24 —	6 —	— —	— —
Ljubljana	— —	— —	— —	— —	+16.2 + 9.5	— —	11 9	— —	157 110
Povprečki sept. okt.	— —	— —	— —	+ 2.8 —138.1	+17.0 +10.2	24.8 19.4	7.5 6.8	— —	198.3 138.1

TONE RAČIČ

V starosti 44 let, v najlepši moški dobi, je v lanskem novembru za vedno zapustil čebelarke vrste naš dragi Tone. Dolgo je bolehal na živcih, a končno ga je hipna duševna zmedenost privedla do tragičnega dejanja. Usoda je hotela, da sta z njim končala tudi 6-letni sinek Tonček in še ne 2 leti stara hčerka Slavica. Silno žalosten je bil pogled na sprevoz, ki se je v hladnem novembrskem jutru pomikal za tremi krstami na pokopališče v Leskovec. Na zadnji poti jih je spremljalo veliko ljudi ter številni znanci od blizu in daleč. Venci s poznim jesenskim cvetjem so pokrili gomilo, v kateri sedaj počiva Tone s svojima otrokoma.

V Tonetovem življenju se odražajo vrline delovnega in skromnega človeka. V urejenem domu, ki si ga je zgradil sredi posekanega gozda na Topolu, je videti njegovo delavnost in iznajdljivost. Tu je imel svoje čebele, s katerimi je živel in čustvoval. Čebelariti je začel v rani mladosti, ko je bil še pri svojcih v Dolenji Pirošici. Že pred vojno pa je njegovo čebelarstvo naraslo na 120 AŽ-panjev, ki jih je večinoma sam izdelal in smotrno preuredil krajevnim razmeram primerno. Panji z njegovimi izboljšavami so danes splošno razširjeni med čebelarji na Krškem polju. Bil je čebelar, da se je le malokdo mogel meriti z njim, poleg tega pa najboljši tovariš. Vsakomur je znal kaj koristnega svetovati in, če je le mogel, mu je pomagal iz stiske. Nikdar ne bomo pozabili njegovih besed, ki jih je večkrat izrekel: »Le z voljo naprej! Ne smemo kloniti pred vsako težavo, saj ni tako hudo!«

Zavedamo se, da je minilo leto, odkar smo pokopali velikega in najboljšega čebelarja Spodnjega Posavja, čebelarja, ki je mnogo doprinesel k splošnemu napredku in dvigu tukajšnjega čebelarstva. Imel je še veliko načrtov, a mu jih je na žalost preprečila nenadna smrt.

Tone je preminil, njegov duh pa bo živel med nami. Njegov vedri značaj nam bo ostal vedno v spominu, v njegovi plemenitosti pa ga bomo skušali posnemati. — Tone, naj ti bo lahka domača zemlja!

Še leta 1952 je bil Arko s svojimi čebelami v Liki. Z naravnost mladeniško živahnostjo se je sukal okrog panjev, poprijel, kjerkoli je bilo potrebno, in s samozatajevanjem prenašal vse težave, ki jih nalaga prevoznništvo na čebelarja. Nihče bi mu ne prisodil, da je prekoračil sedemdeseto leto starosti. Naslednjo pomlad pa je ostal s čebelami doma. Ko smo ga prevozniki vprašali, zakaj se nam je izneveril, je potožil, da se ne čuti več dovolj krepkega za naporena potovanja z železnico in kamioni. In tedaj šele smo opazili, da ni več tisti, kot smo ga bili vajeni gledati še pred nedavnim. Njegova visoka postava se je nalahno upognila naprej, njegova polna lica so upadla in porumenela, njegov pogled je dobil bolestinozaskrbljen izraz. Začel je bolehati in poležavati. Kakor hitro pa se je počutil nekoliko bolje, je vstal iz postelje in s palico

ob nogi prilezel v tajništvo Zveze ali v čebelarno, da se snide s čebelarji in z njimi pokramlja o svojih ljubljenkah. Še isto leto je prodal čebele, ki jim je bil vzoren gospodar nad 40 let. Kot bi se zavedal, da mu tudi one ne morejo prinesiti več sreče in zdravja, kot bi slutil, da se njegovo življenje nagiblje k zatonu. Dne 5. septembra t.l. se je razširila med čebelarji vest, da je umrl. Čez dva dni nato smo ga pokopali.

S tovarišem Arkom je povezan lep kos zgodovine naše osrednje čebelarske organizacije. Udeleževal se je predvsem na gospodarskem področju. Pri bivšem Slovenskem čebelarskem društvu je kmalu po prvi svetovni vojni organiziral blagovni oddelek, ga potem stalno izpopolnjeval in vodil vse do leta 1945, ko se je društvo preosnovalo v zadrugo. Toda tudi pri Čebelarski zadrugi in kasnejši Zvezi čebelarskih društev je še vedno z vneto sodeloval, nekaj časa celo kot glavni blagajnik. Pod njegovim spretnim vodstvom se je prvotni blagovni oddelek, ki je obstajal iz nekaj zabojev z najnujnejšimi čebelarskimi potrebščinami, polagoma preosnoval v vzorno trgovino, ki je oskrbovala s panji in drugimi predmeti čebelarje iz vse Slovenije ter razpredla svojo trgovsko mrežo celo izven mej ožje domovine. Lani so nam to trgovino z nelojalno manipulacijo iztrgali iz rok in privedli Zvezo, ki je ves svoj trgovski dobiček uporabljala za pospeševanje čebelarstva, na rob prepada. Ni zgolj naključje, da je ob tem polomu začel hirati tudi tovariš Arko. Preveč svojega truda je vložil v gospodarski dvig naše osrednje čebelarske organizacije, da bi mogel brez pretresljajev iti mimo vsega tega. Črv resignacije je načel korenine njegovega življenja. In ko so bile korenine spodjedene, je šlo z njim naglo navzdol. Danes ga ni več med nami, ostal pa bo nanj spomin — svetel in čist, kot je bila svetla in čista njegova ljubezen do čebel.

V. R.

ODGOVORI

K 16. vprašanje: Enooka čebela: Glave z enim očesom normalne oblike, povečane oblike ali v obliki polmesca, raztegnjenega preko celega čela, ki ste ga opazili pri vaši čebeli, najdemo večkrat tudi pri drugih živalih in celo pri ljudeh. Nastanejo zavoljo razvojnih napak vrhnjih delov tkiva, iz katerega bi se pač moralo pravilno razviti dvojne oči. Takšni pojavi so znani pod imenom sinoftalmija ali ciklopija. Ker ste študent in si najbrž ne znate razložiti izrazov v stari grščini, ki smo se jo morali mi v gimnazijah še marljivo učiti, naj vam to vrsto spačkov, kot imenujemo živa bitja, rojena z raznimi telesnimi hibami, nekoliko natančneje opišem.

Izraz sinoftalmija je nastal iz starogrških besedi *σύν* kar pomeni »skupaj«, in iz *ὀφθαλμός* (oftalmos) = oko, ciklopija pa iz *ὁ κύκλος* (ciklop) = onoočesni velikan, kot ga je imenoval Homer, grški pesnik in pisatelj. Ciklop ga je imenoval po najbolj vidnem znaku, ker ima samo eno oko sredi čela. Sinoftalmija nastane zaradi napak pri razvoju osnovnega tkiva za možgane, kakor tudi zaradi napak pri razvoju tkiva, iz katerega se razvijejo očesi. Ta napačni razvoj je pogosto kombiniran tudi z napačnim razvojem gornjih delov glave. Zato v glavi take živali, če ji jo odpremo, ne najdemo možgan razdeljenih v dve polovici. Ponekod manjkajo lobi olfaktorii, vidni živci pa ležijo skupaj in so ali dvojni, ali se ne križajo kot pri normalno razvitih bitjih, ležijo v bližini očesa, ali pa je samo en viden živec. Če je oko zelo veliko, najdemo v njem lahko osnove dveh očes, na drugi strani pa sta lahko očesi tako stisnjeni, da ležita v eni očesni votlini, ali sta raztegnjeni preko čela, kot ste opazili vi pri vaši čebeli — spačenk. Ogrodje v katerem tiči takšno oko, ima lahko eno samo votlino, včasih pa sta dve votlini na čelni strani.

Sinoftalmija ali ciklopija se pojavlja večkrat v zvezi z drugimi anomalijami. Istočasno lahko opazimo tudi hidrocefalus, glavo nenormalne oblike ali sicer normalno, le nekoliko povečano in z vodo v notranjosti. Razni spački so v živalstvu razmeroma pogosti.

Dr. K. L.

K 18. vprašanje: Bolna matica. — *Tretji odgovor:* Tov. Savinjska se čudi, kako je mogla matica nekega njenega panja kar naenkrat ustaviti zaleganje. Pravi, da se ji v 40 letih čebelarjenja ni še kaj takega pripetilo. Menila je, da je matica bolna in jo je odstranila. No, pravilno je ravnala!

Gotovo je s takim pojavom že imel opraviti skoraj sleherni čebelar, samo da si zaradi tega ni belil glave, ker je vedel, da bi s svojim zanimanjem in z lastnimi pripomiki ne mogel priti do pravega zaključka.

Matica je živo bitje in je kot vse druge živali podvržena neštetim boleznim. Bolezni so lahko dolgotrajne, lahko pa se pojavijo tudi naenkrat. Nekatere se po malem razvijajo v telesu, ne da bi jih mogli že tedaj ugotoviti. Ko dosežejo svoj višek, se pokažejo in morda celo smrtonosno zaključijo. Druge bolezni pa nastopijo takoj v svoji uničevalni obliki. Vsi organi živega bitja lahko obolijo.

Katere bolezni lahko napadejo matico?

Svicaški čebelarski strokovnjak doktor Morgenthaler je pred 20 leti preiskal 87 bolnih matic in ugotovil pri njih te bolezni: 37 jih je bilo bolešno jalovih, 2 sta imeli parazitarno melanozo, pri 5 so usahnili jajčniki, 9 jih je imelo zagatene jačne vodnice, 6 je leglo gluha jajčeca, 7 je bilo nosečavih, 9 je bilo bolnih na blatniku, 2 na strupnem mešičku, 4 so bile pohabljenе deloma znotraj, deloma zunaj, 1 je bila telesno nerazvita, 5 pa jih je poginilo iz neznanega vzroka.

Predvsem je iskati vzrok slabemu zaleganju matic ali sploh odpovedi zale-

ganju v obolenju spolnih organov. Če čebelar opazi pri maticah kak nedostatek, ki ovira pravilen razvoj čebelje družine, je najbolje, da jo odstrani in pošlje bakteriološkemu zavodu v Ljubljano v preiskavo.

Abrez

VPRAŠANJA

21. Nenavaden pojav. Čebelarim že trideset let, pa še nisem doživel tega, kar sem to jesen. Trideset let že tudi kupujem »suhe« čebele, saj sem le s takimi širil svoje čebelarstvo. Rojev skorajda nisem poznal; rojenje sem stalno preprečeval z uspehom. S »suhimi« čebelami imam torej mnogo izkušenj. Tem se je letos pridružila še ena.

Dobil sem na Gorenjskem »suhe« čebele, pa sem sodil, da jih bo za normalen AZ-panj premalo. Zato sem jih usul v medišče družine, ki ima že precej priletno matico. Spomladi sem nameraval obe družini združiti, če bi matica v plo-dišču čez zimo padla. Vsadil sem jih 5. oktobra na šest srednjemedenih satov, tako da je bilo pri strani še nekaj prostora za pitalno koritce. Okoli 15. oktobra sem začel pitati; štirikrat sem nalil v koritce po 2 l sladkorne raztopine. Že ko sem prvič dodal pičo, sem opazil, da je na zadnjem satu proti praznemu delu medišča v sredini nakopičenih nenavadno mnogo čebel. To se mi ni zdelo čudno, ker je bila družina proti pričakovanju precej močna. Ko sem po končanem pitanju 20. oktobra koritce odstranil, sem vendarle dregnil v tisto gručo čebel ob šestem satu. In kaj sem videl? Čebele so zgradile sredi stropa tik ob tem satu dva satička. Eden je bil 10 cm dolg, drugi pa 8 cm; oba sta imela same trotovske celice. Seveda sem oba srčka izrezal in nato vstavil manjkajoče tri sate.

Čudno, da so čebele v tako poznem času gradile, da jim gradilni nagon še ni zamrl. In če so gradile zaradi pitanja, torej zaradi donosa, bi pač prej pričakoval čebelje celice kot pa trotovino. Kako naj si to razlagam?

S. Raič

22. Zakaj pri nas japonske sofore ne cveto? Že pred več kot petimi leti smo člani Čebelarskega društva v Ljutomeru začeli razmnoževati med drugimi medovitimi rastlinami tudi japonsko soforo. Sprva smo enoletne sadike sadili kar po vrtovih in drevesnicah, kjer so lepo napredovale. Jaz sem jih mnogo zastoj; razdal med sosede in prijatelje z namenom, da izboljšam čebeljo pašo ter olepšam našo okolico. Glavno pobudo za to mi je dal članek, ki je izšel v Slovenskem čebelarju leta 1949 na str. 170.

Kakor že povedano, so drevesa dobro uspevala in še sedaj lepo rastejo, le žal da pri nas še nismo videli cvetja na njih. Pričakovali smo ga že lansko poletje, a ga niti letos nismo dočakali, kljub temu, da so posamezna drevesa že prav velika, saj imajo pri nekaterih krone v premeru že 3–4 metre.

Letos sem bil proti koncu šolskega leta večkrat v Ljubljani po opravkih ter sem obiskal tisti drevesi, ki sta naslikani pri navedenem članku v Slov. čebelarju. Našel sem obe drevesi ter pred neko hišo še tretje. Ugotovil sem, da so naša drevesa povsem prav taka kot ta, toda cvetja ali njihovega nastavka tudi pri njih nisem videl. Ker je bilo to v juniju, sem se tolažil, da je še prezgodaj, saj je rečeno, da cveto sofore šele v avgustu; zato smo jaz kakor tudi ostali čebelarji še nadalje opazovali naše sofore doma, toda o kakem cvetenju ni bilo ne duha ne sluha.

V interesu naših čebelarjev prosim tovariše iz Ljubljane in od drugod, da odgovore v posvetovalnici, kaj je z »razkošnim cvetjem« japonske sofore. Podpisani in tudi drugi smo v zadregi, ker nekateri že pravijo, da bodo drevesa posekali, če skoraj ne bodo cvetela. Neki posestnik je že močno razvito drevo presadil na manj važno mesto, češ da mu dela v vrtu škodo, ker prebujno raste. Prosim, odgovorite tudi, ali so letos cve-tele tiste sofore v Ljubljani ali ne. In kako je bilo z njimi prejšnja leta?

Smatram, da je stvar nujna, in prosim, da vprašanje priobčite vsaj v decembrski številki Slov. čebelarja.

Anton Topolovec, Jastrebeci

Dve matici v eni družini. Že večkrat sem opazil pri preleganju, da je kaka čebelja družina precej časa obdržala staro in mlado matico, toda da bi vztrajala z dvema maticama vse do jesenskega pregleda, kaj takega se mi še ni pripetilo.

Ko sem z žajbljeve paše iz Istre pripeljal čebele domov, sem opazil, da mi panj št. 1 zelo slabi. Pri pregledu sem ugotovil, da je matica opešala in da zalega povečini trote. Zamenjati sem jo moral z drugo mlado matico. Teh sem imel dovolj pri roki, saj sem si napravil precej prašilkov, kajti v Istri so mi hoteli vsi najboljši panji rojiti. Da bi preprečil rojenje, sem podiral matičnike, prenašal zalego v medišča, toda vse to ni nič pomagalo. Panji res niso rojili, zato pa so si družine v mediščih vzredile nove matice, ki so se sprašile in začele zalegati. Uspeh ali neuspeh je bil ta, da sem imel v štirih panjih po dve matici, eno v plodišču in eno v medišču. Čebel ni prav nič motilo, da je bila matična rešetka odprta in žrelo v medišču zaprto.

Z ostalimi prevaževalci sem se razgovarjal o tem načinu zabranjevanja rojenja, pa mi je tov. Mihelič dejal, da dela on čisto drugače. Medišče loči od plodišča, sate z zalego in matičniki pa prenese v medišče. Tu si vzrede čebele novo matico, medtem ko ostane družina spodaj s starimi čebelami še vedno toliko močna, da lahko izkoristi pašo. Spodaj je med, zgoraj pa je mlada matica z razvijajočo se družino. Uvidel sem, da ima prav, kajti na svojo žalost sem ugotovil, da so z mojim načinom zabranjevanja rojenja družine oslabele in tudi medene zaloge niso bile take kot pri ostalih panjih. Čebelar se vse življenje uči, teorija ti kaže pot, izkušnja pa ti pove, ali je ta pot pravilna.

Pa se zopet vrnimo k oslabelemu panju! Ko sem torej prišel iz Istre domov, sem pregledal temeljito vse družine. Matice iz medišč sem prenesel v prašilke. Kar iz prvega prašilčka sem

vzel lepo mlado matico ter jo v matičnici dodal panju, ki sem mu bil prej uničil staro opešano teto. Panj je novinko lepo sprejel; začela je takoj pridno zalegati.

Cez teden dni sem hotel ugotoviti, kako napreduje vzreja nove matice v prašilčku. Na svoje veliko začudenje pa sem opazil, da ima družinica matico z mlado zalego in jajčki. Torej je imela že prej dve matici.

Po jesenskem krmljenju sem se hotel prepričati, ali je v panjih vse v redu. Pregledal sem jih in pri tem seveda tudi omenjenega prašilčka nisem izpustil. Ta pa me je znova presenetil. V njem sem našel spet dve matici, ki sta složno zalegali na istem satu. Nakrmil sem ga, da bi imel dovolj hrane za zimo, s tem pa sem spodbudil matici k ponovnemu zaleganju; zalegali sta še v oktobru.

Zazimil sem prašilček z dvema maticama. Kaj bom opazil pri prvem spomladanskem pregledu, bom poročal. C. K.

Tudi žaganje pride prav. Ko sem lansko jeseni dopolnjeval zimsko zalogo, sem sladkor najprej presejal in tako iz njega odstranil večje kose žaganja. Tega in, kar se ga je še nabralo v pitalnikih, sem vrgel na smetišče. Ponoči se je žaganje navzelo vlage in, ker je bilo še nekoliko sladko, so ga kmalu zavohale ose. Ko sem prišel mimo smetišča, je molelo vse polno rumenih zadkov iz žaganja. Šel sem takoj na delo. Kmalu sem nabral dobro pest samih matic, ki so se že pripravljale na prezimovanje. Koliko osjih gnezd sem s tem uničil, se je pokazalo spomladi. Prejšnja leta sem vsako pomlad pobil na desetine os, a letos vseh skupaj niti deset. In kakšna razlika je bila šele jeseni? Druga leta je ob ajdovi paši in po njej kar mrgolelo os pred čebelnjakom, medtem ko sem jih letos komaj opazil. Res je tudi deževno in hladno vreme zaviralno vplivalo na njih razvoj, vendar mislim, da sem večji delež k njih uničenju doprinesel jaz sam. Virmašan

Krpanje satov. Pogosto se dogodi, da se kak lep sat pokvari, bodisi med prevozom v pašo, pri točenju ali ob kaki drugi nezgodi. Če sat ni preveč pokvarjen in bi ga radi ohranili, ga lahko zakrpamo tako, da iz njega izrežemo pravokotno odprtino, v to pa vstavimo enako velik kos kakega drugega sata. V ta namen zlasti lahko porabimo mlado čebelje satje iz kranjičev.

Če je vstavljeni kos satja majhen in se dobro prilega robovom odprtine, ga ni treba še posebej pritrditi, večje dele pa učvrstimo s tanko žico, ki jo privežemo čez obe strani okvira.

Kadar je v naravi paša, čebele vstavljene kose satja že čez noč toliko prilijepejo, da lahko naslednji dan pomožne vezi odstranimo. Kadar pa ni paše, jih k temu lahko prisilimo s krmljenjem. Čebele tuje vložke tako lepo zlepijo in združijo s prvotnim satjem, da skoraj ni opaziti, kje se deli stikajo.

Na isti način lahko popravimo in izboljšamo čebelje sate, ki jih kazi trotočina. Trotovino izrežemo in jo nadomestimo z mladim čebeljim satjem. Pri vlaganju novega satja pa je treba paziti, da so po možnosti celice obrnjene navzgor, kot so pri naravno zgrajenih satih.

Josip Pirnat

Kako jeseni posušimo sate. Jeseni, ko izpraznimo medišča, dobimo večkrat v posameznih satih večje ali manjše količine nepokritega medu. Takih satov ni dobro izpostavljati pred čebelnjakom, da bi čebele med polizale, ker lahko s tem povzročimo ropanje. Poleg tega se čebele rade koljejo med seboj ter včasih satje tudi precej razgrizejo in poškodujejo. Čebelar seveda nerad spravlja take sate in želi, da bi mu jih čebele osušile, med pa odnesle v gnezdo za zimo. Toda čebele so kakor večkrat tudi tokrat precej muhaste, in se takega medu ne lotijo rade, čeprav smo jim ga nastavili prav zadaj za okenca.

Tudi jaz sem imel s takimi sati vedno neprilike. Letošnjo jesen pa sem po raznih drugih neuspešnih poskusih zliil na celice, napolnjene z medom, nekoliko sladkorne raztopine in sate potisnil v

panje. In res, dosegel sem svoj namen! Čebele so posrkale sladkor in med ter oboje odnesle v svoje zimsko domovanje.

Tako bom delal tudi v bodoče, da mi ne bo treba več spravljati satov z nekaj celicami nezrelega medu, ki se pozimi rad skisa in me spomladi ovira pri žveplanju.

Josip Pirnat

Synpon je uspešno sredstvo proti piku. Izdelujejo ga v Nemčiji in prodajajo po vseh lekarnah brez recepta. Kupiš ga lahko v tabletah ali pa kot tekočino. Če pičeni použije dve tableti takoj po piku, strup ne deluje. Učinek je še hitrejši, če tekočino vbrizgamo v žile-dovodnice. Čebelarji si vbrizgajo tekočino zlasti pred večjimi opravili pri čebelah. Očitno poveča novo sredstvo odpornost žil in brani, da se tkivo ne vneme. Prav bi bilo, da bi prodajale »Synpon« tudi naše lekarne in drogerije.

K.

»Nylon« nogavice uspešno uporablja neki čebelar v Kaliforniji za čiščenje medu. Nogavico natakne na pipo čistilnika, upajmo, da vedno le nerabljeno. Ko precedi do 200 kg medu, vzame drugo nogavico, prvo pa pusti, da se ocedi. Baje se nabere v njej precej voska. (Od kod neki?) Dve nogavici zadostujeta, da prečisti do 3000 kg medu. Tako poroča čebelarški časopis »Gleanings in Bee Culture«. Slovenski čebelarji smo bolj neverni Tomaži in mislimo, da je to posrečena reklama kake ameriške tovarne za nogavice.

K.

Čebele vzdržujejo ameriškega visokošolca Dittnerja, piše »Modern Beekeeping«. Dittner študira kemijo na univerzi v Oklahomi. S čebelarstvom se je začel ukvarjati že s 13. letom. Sedaj ima tri čebelnjake in v njih skupno 150 čebeljih družin. Med prodaja s »samopomočjo«. V prodajalni si postreže kupec sam in vzame toliko medu, kolikor ga potrebuje. Na lončkih in kozarcih označeni znesek vrže v pripravljeno blagajno. Kaže, da so kupci v Ameriki na splošno pošteni!!! Dittner dopoldne študira, popoldne pa čebelari. Res, posne-manja vreden dečko!

K.

DOPISI

POUČNI SESTANKI ČEBELARJEV V SODRAŽICI

»Že nekaj let so panji suhi,
a mi slovo ne damo muhi!«

Člani čebelarke družine v Sodražici imajo lepo navado, da se večkrat sestajajo pri čebelnjakih zglednih čebelarjev in pretresajo tam razne čebelarke probleme svojega okrožja. Na sporedu je običajno kako zanimivo predavanje, po predavanju je razgovor, končno pa pridejo na vrsto tudi telesni užitki z muhastimi dovtipi in dobro voljo.

Tak poučen sestanek je bil tudi neke nedelje popoldne v letošnjem poletju pri čebelnjaku predsednika družine tovariša Rudija Lušina, po domače Kaprola, na njegovi idilični pristavi v Aplenci. Oče Kaprol je pod košatim drevjem pripravil mize in stole ter z razigranim obrazom pričakoval goste. Med povabljenici je bil tudi tov. Gradišar iz Ribnice, ki naj bi članom družine govoril o čebeljih boleznih in o tem, kako spravimo čebele do jesenske paše na vrhunec razvoja. Vse je bilo lepo pripravljeno, za vse poskrbljeno, a gostov ni bilo. Bilo je v juliju, v času glavne košnje, zato je člane zadrževala mrva in drugi opravki, da se niso mogli ločiti od doma in pravočasno prihiteti v Aplenco.

Šele sredi popoldneva, ko je prižvrgo-lelo na sestanek tudi nekaj čebelar-k, smo posedli za mize in naš čebelar-ski parlament je pričel poslovati.

Nebo je bilo jasno in sončno, toda ozračje hladno in neprijetno kot v pozni jeseni, ko pihajo mrzli vetrovi ter nam neljubo pretresajo ude in kosti. Vremenu primerno so tudi čebele žalostno brenčale iz panjev in pri tem srdito pre-ganjale trote kot nepotrebne goste pri že itak praznih skledah in zalogah.

Čeprav je bilo v juliju, za katerega so preroki vremena napovedovali hudo

vročino, nas je tako zeblo, da smo kmalu postali nemirni, se začeli stiskati drug k drugemu ter nervozno cepetati z ro-kami in nogami. Končno smo bili pri-siljeni zapustiti idilično omizje in se preseliti v hišo očeta Kaprola.

Proti večeru, ko so že ugašali sončni žarki, smo bili naposled le zbrani vsi člani in članice Janševe bratovščine in tedaj se je pričelo resno in nadvse plo-dovito delo. Predavanje o kužnih bole-znih je sicer odpadlo, ker je moral go-vornik predčasno oditi, začelo pa se je delo v seminarju, ki je ogrelo in raz-gibalo vso muhasto družino. Vrstili so se razgovori o čebeljih opravilih med letom, o negi čebel, o doživljajih pri rojih in še o mnogih drugih važnih stvareh sodobne čebeloreje. Duša vseh razprav je bil tov. Lojze Lovšin, ki pase zadružne čebele in je v govorništvu prav ciceronsko navdahnjen. Kot izkušen če-belar je postavljaval navzočim vprašanja o predavljanju satov, o vzgoji in pra-šenju matic, o vrstah in zdravljenosti medu, o čistosti pasme in še o nešteti drugih zadevah. V teh govorniških dvo-bojih pa je Grdinovemu Lojzetu vneto pomagal tudi Lukov France, ki je po telesu sicer bolj majhen, a silno raz-gledan in razborit možakar. Kadar pa smo zašli v bolj visoke in meglene sfere, je posegel vmes oče Kaprol in s pre-udarno besedo privedel modrovanje spet na pravo pot. Med ta razmotrivanja je od časa do časa padel tudi kak dovtip, ki je spravil v dobro voljo in smeh celo najbolj resne muhače.

Čebelar Jože, mlad dobrodušen mož, ki ga je spremljala nasmejana matica, je ob tej priložnosti povedal zgodbo, kako je njegov znanec ogrebal roj in koliko je revež trpel pri tem delu. Takole je zasukal Jože svojo storijo:

»Sosedu Janezu je nekega junijskega dne zletel iz kranjčiča velik roj in ob-sedel na visoki tepki. Srečni čebelar je hitro poiskal dolg drog, pritrdil nanj praznega kranjčiča in odšel nad roj. Ju-

naško je dvignil drog, nameril na roj leseno posodo in bušil v grozd. Toda joj, čebele so se usule z vrha navzdol Janezu za vrat, da se je revež komaj rešil srditih napadalk v bližnje grmovje. Ko se je grozd spet umiril in si je Janez zlizal rane, je prilezel iz skrivališča ter še enkrat torpediral muhasto zverjad. Pa za vraga zopet z istim uspehom in učinkom! Kaj to mora biti, kaj to je, da nočejo čebele v panj?

In ko se je Janez nekoliko opomogel, je znova dvignil svoj bojni drog in sunil še tretjič. Sunil je s tako silo in jezo, da se je panj odtrgal z droga ter s hruščem in truščem telebnil na tla...

Tedaj pa je Janez dobil odgovor in pojasnilo, zakaj se mu ni posrečil razburljivi lov. Kljub mnogim pikom, ranam in bolečinam, se je zasmel na vse grlo, da je odmevalo po vrtu in je privabilo še ženo, da je prišla pogledat, v kakšni loteriji je zadel njen mož.

Seveda niso mogle čebele v panj. Kako neki, ko pa je bila škatla zgoraj in spodaj tesno zaprta. Šele potem, ko je Janez lovilno napravo pravilno uredil, je roj ogrebel in ga kot dragega sina edinca odnesel v svoj čebelnjak. —

Tej Jožetovi zgodbi in Janezovi nezgodi smo se vsi navzoči prisrčno smejali, zraven pa sramežljivo molčali o lastnih nerodnostih in nezgodah. Veselo razpoloženje bratovščine so podžigale tudi podjetne čebelarke, ki so se utaborile na drugem koncu omizja in vneto čebljale med seboj. Najbolj razigrana je bila najmlajša med njimi, ki se je prav tedaj pripravljala na svatbeni izlet. Tudi veseli Lojze je imel poleg sebe dobrodušno matico, ki ga je podžigala k duhovitim razgovorom in šalam.

Potožiti pa moram vendarle, da so nekatere ženske omejevale svoje življenjske druge v svobodi, seveda šele pozneje, ko so prišle na vrsto »tekoče zadeve«, tako da se muhači niso mogli prav razmahniti. No, pa to so malenkosti in v tolažbo nam bodi dejstvo, da je tudi naš vzornik Janša moral prenašati sitnosti same presvetle cesarice in je morda ravno zato že z 39 leti raje odšel v deželo, kjer ni muh in od koder ni več povratka na ta grešni svet.

V večernih urah ko je zunaj že gospodarila črna noč, pa so se osušili tudi naši jeziki. Ker smo Janševo znanost obrali do golih kosti, so naše dobre matice prinesle na mizo okusen prigrizek, oče Kaprol pa je odmašil čep trebušastega sodčka. Zažvenketali so kozarci, odjeknila je pesem, ki ni potem več utihnila prav do slovesa...

In ko smo se dokaj kasno razšli na domove, smo vsi občutili, da nas vežejo tople vezi in da nas bo ljubezen do čebelic družila še dalje, pa če nam bo priroda še tako nagajala. Josip Pirnat

ČEBELARSKA DRUŽINA VEL. LAŠČE

je zborovala dne 13. junija v Vel. Laščah. Zborovanje je bilo posvečeno predvsem trem čebelarjem-jubilantom. — Rozman Franc praznuje letos 60-letnico svojega čebelarskega udejstvovanja, Adamič Jože in Drobnič Anton pa čebelarita že petdeseto leto.

Zborovanje se je udeležil odposlanec ZČD tovariš Josip Kobal. Na željo odbora je imel kratko predavanje o pomenu in koristi čebelarstva za naše socialistično gospodarstvo. Med svoje predavanje je vpletel tudi imena jubilarntov.

Po tem predavanju je nagovoril slavljenca tajnik čebelarske družine tovariš Škulj, nato pa še predsednik Čebelarskega društva Stična tovariš Marolt. Oba sta podčrtala vztrajno delo jubilarntov na čebelarskem področju ter jim čestitala k njihovem življenjskemu prazniku. Čebelarsko društvo Stična je poklonilo vsakemu po en AŽ-panj. Panji so bili brezhibno izdelani. Čelna stran je bila lepo poslikana. Nosila je ime jubilanta in darovatelja. V imenu Čebelarske družine Vel. Lašče je tajnik tovariš Škulj izročil slavljencom okusno izdelano in lepo vokvirjeno diplomu. V imenu ZČD jim je čestital še tovariš Kobal. Ginjen se je zahvalil za pozornost in darove tovariš Drobnič.

Po slovesnosti je spregovoril zastopnik ZČD nekaj besed o prizadevanju novega upravnega odbora Zveze za povoljno ureditev Zvezinega gospodarstva. — Po zborovanju se je začelo veselo domače rajanje, ki je trajalo pozno v noč.

ČEBELARSKI TEČAJ

Po učnem načrtu, predvidenem za Čebelarško šolo, je bil v dneh 6., 7. in 8. septembra t. l. čebelarski tečaj za začetnike in mlajše čebelarje. Vabilo na tečaj sta razposlali Zveza čebelarskih društev in Glavna zadružna zveza v Ljubljani na Okrajne zadružne zveze oziroma na Čebelarska društva. Dnevno časopisje in Radio Ljubljana sta prav tako priobčila poziv na tečaj.

Za tečaj se je priglasilo 20 čebelarjev iz vseh krajev Slovenije. Pohvalno moramo omeniti OZZ v Ptujju, ki je poslala na tečaj največ čebelarjev.

Tečajniki so poslušali naslednja predavanja: Kratka zgodovina čebelarstva. Splošni pojmi o čebelarstvu. Anatomija in biologija čebel. Čebelja paša in najvažnejše medovite rastline. Čebelji pridelki in njih gospodarska korist. Čebel-

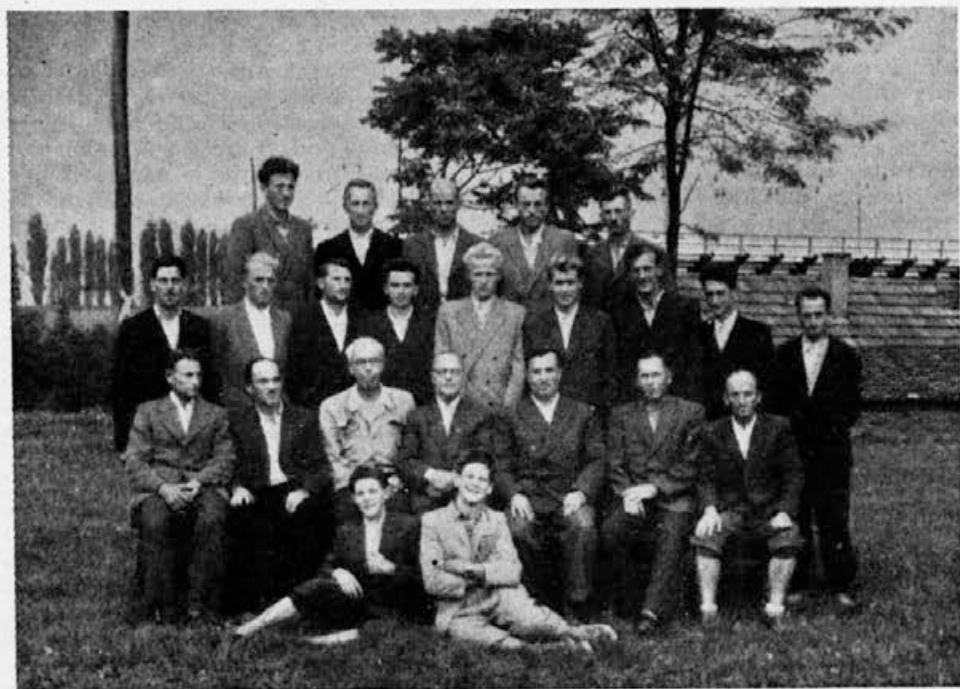
njak in razni sistemi panjev. Čebelarško orodje. Praktična čebelarška opravila. Čebelje bolezni in zavarovanje čebel. Organizacija za pospeševanje čebelarstva.

Predavali so tovariši: Ivan Globokar, Jože Kobal, Vlado Martelanc, Franc Rome in Maks Rožman.

Tečajniki so z velikim zanimanjem sledili vsem predavanjem in se prav živahno udeleževali razprav. Pokazali so, da so si pridobili dovolj znanja, ki jim bo potrebno pri opravljanju čebel. Priporočali so, naj bi priredili take tečaje po vseh večjih središčih Slovenije, ker bi bila udeležba gotovo velika in so čebelarji željni pouka.

Ob zaključku tečaja so prejeli udeleženci potrdila o obisku.

Tečaj je bil v prostorih Čebelarške šole, financirala ga je Glavna zadružna zveza v Ljubljani.

Udeleženci čebelarskega tečaja za začetnike po zaključku predavanj. — Tečaj je bil v Ljubljani od 6. do 8. septembra t. l.

ALI JE TO STANOVSKA ZAVEST?

Dne 21. novembra 1954 sta pripeljala tovariš Mlakar Srečko in njegov sodrug 35 panjev čebel v Črnuče ter postavila svoj čebelnjak okoli 50 m proč od stalnega čebelnjaka, ki ga ima podpisani, okoli 6 m od javne poti, kjer od zore do mraka prevažajo pesek s konjsko vprego in z avtomobili na postaji, ter okoli 15 m od sosedne hiše, tako da je let čebel usmerjen proti vhodu te hiše.

Vprašal sem tov. Mlakarja, zakaj je pripeljal čebele na ta prostor, kjer imam jaz stalno 30 panjev in kjer je slaba pomladanska paša. Saj le leta 1953 vodna uprava posekala vse vrbove ob Savi in zato nekaj let ne bodo imele čebele tu spomladi kaj brati. Od pomladanskega razvoja družin pa je odvisen ves čebelarški uspeh kakkega leta.

Tov. Mlakar mi je dejal, da je iskal zaman druge pasišče in da bo imel tu čebele do prevoza na akacijevo pašo, da so sedaj čebele šibke, da jih bo spomladi špekulativno krmil in da bo zadosti peloda za vse panje. Glede bližine javne poti pa ni ničesar pripomnil.

Lastnik hiše, kamor so obrnjene čebele, in podpisani sta se pritožila pri krajevnem ljudskemu odboru Črnuče, ki ima kot izvršni organ pravico izdajati zakonske odredbe. Ta je odločil, da morata tov. Mlakar in njegov sodrug odstraniti panje najkasneje do 15. marca 1955. Če tega ne bosta storila, jih bo odstranil odbor na njune stroške.

Toliko v informacijo! Čudim se tovarišu Mlakarju kot prevaževalcu, da nima niti osnovnih pojmov o postavljanju čebel na pasišča. Res je, da sedaj čebele mirujejo, toda če bo vreme ugodno, bodo začele že v sušcu izletavati. Priporočam obema tovarišema, da še enkrat prebereta Osnutek uredbe o prevozu čebel v ajdovo pašo in v druge paše, posebno 11. člen in splošne določbe o zavarovanju oseb in živali pred čebelami. Dasiravno uredba o prevozu ni bila uzakonjena, vendar jo mora kot discipliniran čebelar upoštevati. Izdala jo je Čebelarška Zveza, ki nudi sladkor za krmljenje čebel po znižani ceni in

sta ga omenjena čebelarja gotovo tudi dobila.

Glede pašnega okoliša naj prebereta članek, ki je bil objavljen v SČ na 90. strani leta 1953. V njem bosta našla vsa potrebna nadaljnja navodila. Mislim, da glede na skrajno slabo vrbovo pašo sedanji prostor ne zadostuje za 115 panjev (okoliš okoli 1 km), posebno ker je v neposredni bližini gosto naselje, ker so tam tovarniške naprave in Sava. Če bi prišel tov. Mlakar pred dovozom k meni na posvetovanje, kar bi bila njegova stanovska dolžnost, bi mu vse to prikazal in dokazal, da nima smisla pasti se v zelniku stalnih čebelarjev. Pašni prostor ob Savi bi lahko dobil nekje v Tomačevem (za gostilno Pod lipo, na posestvu Privšek itd.), kjer bi uspešneje čebelaril do prevoza na akacijevo pašo in kjer ni drugih čebelarjev.

Končno naj opozorim tov. Mlakarja in njegovega sodruga, še na navodila o pravilnem zazimovanju čebel, ki so izšla v Slov. čebelarju leta 1953 na 303—306 strani. Kakor je razvidno, je v Slovenskem Čebelarju prav vse napisano, kar mora čebelar vedeti bodisi v pravnem, strokovnem ali gospodarskem pogledu ter moramo biti vsekakor ponosni na to strokovno glasilo. Če česa ne veš, pa vprašaj in dobiš boš zadovoljiv odgovor!

Bruno Nussdorfer, Črnuče 6

RAZPIS ČEBELARSKIH TEČAJEV

Čebelarška šola v Ljubljani bo priredila v drugi polovici januarja 1955 dva tridnevna tečaja. V prvi tečaj bo sprejemala čebelarje, ki bi radi poglobili svoje čebelarstvo znanje. Drugi tečaj bo sledil prvemu in bo namenjen čebelarjem, ki bi radi postali čebelarški bolezenski izvedenci. Na obeh tečajih bodo predavali priznani čebelarški strokovnjaki. Prijave za oba tečaja sprejema uprava Čebelarške šole pri GZZ v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6, do 31. decembra 1954. Interesenti naj sporoče, kateri tečaj hočejo obiskovati. V prijavi naj tudi navedejo, če žele, da jim uprava šole preskrbi stanovanje in hrano.

POPRAVEK

V mojem članku v številki 7—8 SC, str. 198: »Se ena priprava za vtiranje žice v satnice«, se je zaradi spremembe teksta pojavila mala netočnost, katero bi bilo dobro popraviti.

V mojem besedilu stoji: »Na koncu kovine, s katero cinimo, je vdelal glavico s kolescem, kakršnega rabimo za pritrdjevanje satnic, in stvar je bila gotova. Seveda pravi, da je treba prej preizkusiti, koliko kolesce greje: prav, preveč ali premalo. Če greje preveč, ga je treba bolj na dolgo nasaditi, če premalo, pa obratno.« Pripravo torej uredimo enkrat za vselej, t. j. takrat, ko jo izdelamo. Kasneje je to nemogoče, ker je kolesce pritrjeno.

Namesto tega je rečeno: »Preden pričnemo s tem orodjem delati, ga preizkusimo. Če greje preveč, je treba kolesce bolj na dolgo nasaditi, če premalo, pa obratno.« Potemtakem bi ga bilo treba pred vsako uporabo preizkusiti, kar pa ni res in bi bilo zelo nepraktično.

Izdelovalec samo enkrat pripravi kolesce na primerno razdaljo, ki jo ugotovi s poskusi. Kasneje pa deluje priprava vedno pravilno brez vsakega spreminjanja.

Abrez

TISKOVNI SKLAD

Cebelarsko društvo Krško je poslalo za tiskovni sklad Slovenskega Cebelarja 10.000 din. Vsega skupaj smo do sedaj prejeli 34.600 din. Pričakujemo, da bodo ob letni bilanci tudi druga društva našla denar, ki bi ga lahko žrtvovala v ta namen.

SLOVENSKI ČEBELAR

zaključuje s tem zvezkom svoj LVI. letnik. Kdor ga želi imeti vezanega v originalne platnice, naj pošlje tajništvu Zveze v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28 vse letošnje številke pod papirnatim omotom. Naslov lastnika pa naj ne bo samo na omotu, temveč tudi na notranji naslovni strani, ki je priključena kazalu.

TRGOVSKO PODJETJE S TEKSTILOM NA DEBELO

*Maloprodajno mrežo opozarjamo
na stalno zalogo
tekstilnih potrebin za opremo gostinstev
turističnih obratov in
tekstilnega blaga za športne rekvizite*

TEKSTIL-OBUTEV
LJUBLJANA – NAZORJEVA ULICA ŠT. 4